

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí

Bakalářská práce

Vliv velikosti zemědělského podniku na efektivitu hospodaření

Vypracovala: Lucie Nováková
Vedoucí práce: Ing. Jana Lososová

České Budějovice 2022

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lucie NOVÁKOVÁ**
Osobní číslo: **E19396**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Téma práce: **Vliv velikosti zemědělského podniku na efektivitu hospodaření**
Zadávací katedra: **Katedra účetnictví a financí**

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Vyhodnotit vývoj hospodaření zemědělských podniků členěných podle velikosti podniku na základě dat z databáze Albertina.

Rámcová osnova:

1. Specifika zemědělství a jeho význam v rámci národního hospodářství.
2. Popis použité databáze, stanovení velikostních skupin podniků, výběr finančních ukazatelů.
3. Vyhodnocení finančních ukazatelů průměrného podniku v členění podle velikosti v delší časové řadě.
4. Porovnání efektivitu hospodaření průměrného zemědělského podniku podle velikosti a s průměrem celého souboru.

Rozsah pracovní zprávy: **40 – 50 stran**

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- Blaha, Z. S., & Jindřichovská, I. (2006). *Jak posoudit finanční zdraví firmy*. 3. vyd. Praha: Management Press.
- Bojnec, Š., & Latruffe, L. (2013). Farm size, agricultural subsidies and farm performance in Slovenia. *Land use policy*, 32: 207-217.
- Brealey, R. A., Myers, S.C., & Allen, F. (2016). *Principles of corporate finance*. (12th ed). New York: McGraw-Hill.
- Grünwald, R., & Holečková, J. (2002). *Finanční analýza a plánování*. Praha: VŠE.
- Janovská V., Šimová P., Vlasák J., & Sklenicka P. (2017). Factors affecting farm size on the European level and the national level of the Czech Republic. *Agric. Econ. Czech*. 63(1): 1-12.
- Marek, P. (2009). *Studijní průvodce financemi podniku*. 2. vyd. Praha: Ekopress.
- Naglova, Z., & Gurtler, M. (2016). Consequences of supports to the economic situation of farms with respect to their size. *Agric. Econ. Czech*. 62(7): 311-323.
- Espinosa, M., Louhichi, K., Pemi, A., & Ciaian, P. (2019). EU-Wide Impacts of the 2013 CAP Direct Payments Reform: A Farm-Level Analysis. *Applied Economic Perspectives and Policy*. doi.org/10.1093/aepp/ppz021
- Růčková, P. (2015). *Finanční analýza: Metody, ukazatele, využití v praxi*. (5th ed). Praha: GRADA Publishing.
- Svatoš, M. (2018). *Ekonomika agrárního sektoru: (vybraná témata)*. 2. vyd., Praha: Česká zemědělská univerzita.

Staniszewski, J., & Borychowski, M. (2020). The impact of the subsidies on efficiency of different sized farms. Case study of the Common Agricultural Policy of the European Union. *Agric. Econ. Czech*, 66(8): 373-380.

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jana Lososová
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: 10. února 2021
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2022

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studijní 13 (1)
370 05 České Budějovice

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parnová
děkanka

doc. Ing. Milan Jilek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 10. února 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své [typ] práce, a to - v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou - elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 14. 4. 2022

.....

Lucie Nováková

Poděkování

Nejdříve bych ráda poděkovala své vedoucí Ing. Janě Lososové za odborné vedení mé práce, za poskytnutí podkladů a materiálů vztahujících se k tomuto tématu, její čas a pomoc.

OBSAH

Úvod.....	11
1 Přehled řešené problematiky	13
1.1 Specifika zemědělství.....	13
1.2 Funkce zemědělství	14
1.2.1 Produkční funkce.....	14
1.2.2 Mimoprodukční funkce	15
1.3 Produkční faktory	17
1.4 Finanční analýza.....	19
1.4.1 Předmět a pojetí finanční analýzy	19
1.4.2 Ukazatele finanční analýzy	20
1.4.3 Zdroje informací pro finanční analýzu	21
1.4.4 Finanční výkazy	22
1.5 Metody finanční analýzy	26
1.5.1 Analýza absolutních ukazatelů.....	27
1.5.2 Analýza rozdílových ukazatelů	28
1.5.3 Analýza podílových ukazatelů	29
2 Metodika	33
2.1 Cíl a dílčí cíle	33
2.2 Data	33
2.3 Metodický postup	34
3 Výsledky	37
3.1 Průměrný mikro podnik	37
3.2 Průměrný malý podnik	42
3.3 Průměrný střední podnik	45
3.4 Průměrný velký podnik	48
4 Shrnutí výsledků	51
Závěr.....	59
Summary	61
Seznam použité literatury	62

Úvod

Bakalářskou práci, která nese název „Vliv velikosti zemědělského podniku na efektivitu hospodaření“, jsem si vybrala z toho důvodu, že považuji téma finanční analýzy za velmi rozsáhlé a zajímavé. Podle mého názoru by všechny podniky měly vědět, jaká je jejich finanční situace a měly by mít povědomí o vývoji hospodaření svého podniku. Údaje z finanční analýzy neslouží pouze pro manažery nebo majitele podniku, ale mohou být užitečné i pro banky, investory či stát. Proto považuji znalost finanční analýzy a počítání finančních ukazatelů za velmi důležitou.

Jelikož je finanční analýza široké téma, vybrala jsem si pouze analyzování zemědělských podniků podle klasifikace CZ-NACE. Hlavním cílem bakalářské práce bude nastínit vývoj hospodaření zemědělských podniků členěných podle velikosti na základě dat z databáze Albertina. Vývoj bude pozorován od roku 2015 do roku 2019. Pro zhodnocení finanční výkonnosti jednotlivých průměrných velikostních skupin podniků budou využity vybrané ukazatele finanční analýzy. Dílčím cílem bude porovnání průměrných podniků rozdělených podle velikosti, mezi sebou a s průměrem celého souboru. Na tomto základě dojde k vyhodnocení, zda má velikost podniku vliv na efektivitu hospodaření.

V teoretické části budou zmíněna základní specifika zemědělství, díky kterým je toto odvětví jedinečné. V této podkapitole bude poukázáno na funkce zemědělství a produkční faktory, které jsou nezbytné pro vykonávání zemědělské činnosti. Druhá větší podkapitola se bude zabývat finanční analýzou. V první řadě zde bude zmíněno, co je předmětem finanční analýzy. Také zde budou uvedeny uživatelé finanční analýzy, neboli subjekty, které využívají výsledné údaje z finanční analýzy pro rozhodování. V další kratší podkapitole budou popsány zdroje informací pro finanční analýzu a důležitou podkapitolou budou finanční výkazy, u kterých bude vysvětleno, co obsahují a co v nich můžeme zjistit. Poslední bod teoretické části budou tvořit metody finanční analýzy, kde bude zmíněna analýza absolutních ukazatelů, analýza rozdílových ukazatelů a analýza podílových ukazatelů.

Předtím než budou shrnuty a ohodnoceny výsledky, bude v metodice vysvětlen postup, jak budou podniky rozdělovány do velikostních skupin, také seznam použitých vzorců pro počítání ukazatelů a následný postup jak došlo k jejich vypočítání. Také zde bude kapitola zmiňující data, která budou využita.

Praktická část bude rozdělena na čtyři podkapitoly a každá z nich se bude zaměřovat na určitou velikost podniku. Bude obsahovat tabulky s vypočítanými ukazateli pro jednotlivé roky finanční analýzy a součástí bude i okomentování výsledných hodnot.

Ve shrnující podkapitole bude především porovnání vypočítaných ukazatelů s ostatními velikostmi podniků a také zobrazen vývoj vybraných ukazatelů v grafech.

Práce bude moci sloužit podnikům pro komparaci svých vypočtených finančních ukazatelů s průměrnou hodnotou pro určitou velikost.

1 PŘEHLED ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

1.1 Specifika zemědělství

Zemědělství může být zařazeno do sféry primární z důvodu přímého kontaktu výrobců s přírodou (Rolný & Lacina, 2004). Dvěma základními složkami zemědělské produkce je živočišná výroba a rostlinná produkce. Živočišná produkce se zabývá chovem a péčí o skot, ovce, kozy, drůbež, prasata, koně nebo ryby. Hlavním cílem je produkce masa, mléka, vajec a vedlejších výrobků, jako je například vlna, peří nebo kůže. Rostlinná výroba se zabývá obděláváním půdy a pěstováním rostlin. V České republice se nejvíce daří obilovinám. Právě ty tvoří až polovinu osevních ploch (Ministerstvo zemědělství ČR, c2009-2022).

V celosvětovém měřítku se živočišná výroba považuje za významnější než rostlinná, a to díky vyspělým zemím, kde rostlinná produkce slouží především k produkci krmiva pro hospodářská zvířata. Více než polovina produktů z rostlinné výroby se zužitkuje právě v té živočišné. To nemusí platit v rozvojových zemích, kde se vyskytuje až na druhém místě. Důvod, proč je živočišná výroba až druhořadá, spočívá v nedostatečném množství krmiva pro zvěř, které je nezbytné pro živočišnou produkci (Hrala et al., 1995).

Synek a Kislingerová (2010) říkají, že zemědělství má velkou řadu zvláštností, mezi které patří například závislost na přírodních podmínkách. Zemědělci musí výrobní proces přizpůsobovat počasí a klimatickým podmínkám, které jsou neovlivnitelné a neustále se mění. Na základě těchto okolností vyplývá, že závisí na zeměpisné poloze, nadmořské výšce, anebo na kvalitě půdy.

Dvořáková (2012) uvádí závislost na biologických procesech, které probíhají v živočišných a rostlinách, u kterých existuje velmi malá ovlivnitelnost. Právě tyto procesy jsou hlavním zdrojem prospěchu. V průmyslovém odvětví se využívá lidská činnost jako hlavní zdroj prospěchu.

Dalším specifikem je délka produkčního cyklu, které se na první pohled také může zdát neovlivnitelné, ovšem v dnešní době díky moderním technologiím ho lze zčásti ovlivnit. Těmito technologiemi je myšleno šlechtění rostlin, hnojení a používání chemických složek, zavlažování a využívání tepelných a světelných možností. Bohužel by se ale podnik potýkal s rizikem, které se týká kvality produkce, jako je výroba

produktů s nižší výživovou hodnotou, anebo dokonce produktů, které mohou ohrozit zdraví spotřebitele. Také by podnik musel počítat se zvýšením nákladů. S délkou produkčního cyklu se pojí ještě jeden problém, který může nastat, a to je pomalé reagování na změny trhu, protože nedokáže v krátkém čase reagovat na změny na trhu tím, že vymění nabízené zboží za jiný sortiment (Dvořáková, 2012).

Specifikum časového nesouladu mezi výrobním a pracovním procesem je další zvláštností zemědělství a mluvíme o něm především v souvislosti s rostlinnou výrobou. Ve většině případů se stává, že výrobní proces zabere více času než následný pracovní proces. Proto dochází k nerovnoměrnému využívání pracovních sil, které jsou v době zpracování výroby potřebné a je nutné zajistit jejich dostatek. V dalším období se ale může stát, že je práce nedostatek (Dvořáková, 2012).

V neposlední řadě se zemědělství potýká s trvanlivostí výrobků. Je potřeba, aby byl zajištěn plynulý a rychlý odbyt z důvodu malé trvanlivosti většiny zemědělských produktů. U výrobků, které lze skladovat, je možnost pořízení nebo vybudování skladů, kde budou uloženy. Výhodou je možnost určení, kdy produkt půjde na trh a nevýhodou je finanční a časová zatíženost (Dvořáková, 2012).

Poslední, ale neméně důležitou vlastností je sdružená výroba. Je charakteristická tím, že výsledkem výrobního procesu mohou být dva nebo více produktů, které se rozdělují na hlavní a vedlejší. Při pěstování pšenice je hlavní produkt zrno a představuje tak hlavní cíl činnosti podniku. Vedlejším produktem v tomto případě může být sláma, která vzniká při výrobě, ale netvoří hlavní cíl činnosti (Dvořáková, 2012).

1.2 Funkce zemědělství

Zemědělství má mnoho úloh. Mezi dvě základní funkce se řadí:

- Produkční
- Mimoprodukční

1.2.1 Produkční funkce

Jedná se o základní funkci zemědělství. Slouží jako zdroj obnovitelných i neobnovitelných zdrojů surovin a energie. Zabezpečuje dostatečné množství potravin pro obyvatelstvo v dané kvalitě. Dále záleží na dostupnosti a ceně. Hlavním cílem je uspokojování základních existenčních potřeb člověka a zajištění potravinové

soběstačnosti na takové úrovni, která by zabezpečila nutnou výživu, a to v případě, kdyby nebyla možnost dovozu z jiných zemí. Důvody nemožnosti dovozu by se mohly týkat ekonomických či politických změn. Míra potravinové bezpečnosti byla stanovena 80-85% rozmezím. Významnou složkou je i nepotravinářská produkce, kam patří výroba kožedělných a textilních surovin jako, je vlna, bavlna, kůže a kožešiny, len nebo konopí, dále technických produktů například technické tuky a oleje živočišného i rostlinného původu, anebo farmaceutických surovin kam, řadíme plody, byliny a další zdroje pro farmacii (Boučková et al., 2001).

Svatoš (2018) ještě uvádí skupinu energetických plodů a surovin, jako jsou paliva k produkci tepla (sláma, dřeviny a jiné biomasy ke spalování), také bionafta a bioetanol, které patří do obnovitelných zdrojů pohonných hmot, anebo bioplyn, který je vytvořený z rostlinných a živočišných zbytků a odpadů.

Hodnocení produkční úlohy zemědělství podle Svatoše (2018).

Hodnotí se především:

- Podíl zemědělství (odvětví) na celkovém výkonu národního hospodářství;
- Kvalita potravin (zda obsahují základní živiny, vitamíny a energii);
- Cenová dostupnost (jak se vyvíjí cena potravin v čase);
- Prostorová a časová dostupnost (dostupnost sortimentu i mimo velká centra, dostupnost sezónních potravin celý rok);
- Dynamické prvky kvality (šetrné chování k přírodě, dodržování blahobytu zvířat);
- Uspokojení potřeb z hlediska kvality a kvantity.

1.2.2 Mimoprodukční funkce

Druhou velkou skupinou funkcí jsou mimoprodukční. Jak už z názvu lze slyšet, nespočívají pouze v produkci, ale mají mnoho dalších významných a nezastupitelných úloh, které by v následujícím období měly sehrát významnější roli. Patří sem environmentální, sociální, kulturní, naučné či estetické funkce (Konvalina, 2007).

Environmentální funkce

Podle zákona č. 114/1992 Sb. (Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny) se ochranou přírody a krajiny rozumí: „*Vymezená péče státu a fyzických i právnických*

osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.“ Spočívá hlavně v péči o přírodu, krajinu a životní prostředí a o veřejné statky jako je voda, vzduch nebo půda. Hlavním cílem je snížení dopadu negativních vlivů a v nejlepším případě jejich úplné odstranění. Negativní vliv můžeme chápat jako to, co znečišťuje životní prostředí (Svatoš, 2008). Zemědělská politika se snaží především využívat moderní technologie a nepoužívat chemické látky. Také pomáhají přírodě zalesňováním a zatravněním ploch, které jsou holé. Podle Váchala a Moudrého (2002) environmentální funkce zahrnuje spoustu úloh, jako jsou protierozní, vodoochranné, půdoochranné, přírodoochranné a nebo krajino tvorné.

Protierozní funkce spočívá v ochraně zeminy proti vodní či větrné erozi. Jako důsledek vodní eroze může být ochuzení zemědělské půdy o ornici – nejúrodnější část. Jako prevence se mohou používat protierozní sítě, které omezují pohyb částic půdy (Ministerstvo zemědělství ČR, c2009-2022).

Vodoochranná funkce se snaží o ochranu kvality vod, ať už povrchových tak i podzemních. V České republice je tato funkce velmi významná a to z toho důvodu, že jsme rozvodím Evropy. Odtéká odtud voda do Severního, Baltského a Černého moře. Proto jakékoli nepříznivé změny v praktikách našeho zemědělství mohou výrazně ovlivnit kvalitu vod v hlavních řekách (Samsonová et al., 2005). Zpomalit odtok vody z krajiny by mohlo pomoci zalesnění, anebo zatravnění části orné půdy (Váchal & Moudrý, 2002).

Půdoochranná funkce, jak už název napovídá, spočívá v ochraně půdy. Hlavně v zachování biologických vlastností půdy a v uchování v takovém stavu, aby byla úrodná (Samsonová et al., 2005).

Přírodoochranná funkce a i krajino tvorná funkce se zaměřuje na životní prostředí a krajinu. Snaží se uchovat a obnovit zeleň, udržet přírodní rovnováhu, anebo ochraňovat rostliny a živočichy ve volné přírodě (Zákon č. 114/1992 Sb.).

Kulturní funkce

Venkov tvoří významnou kulturní krajinu. O venkovský prostor se musí pečovat, udržovat ho a podporovat tradicemi jako jsou masopustní oslavy, tradiční svatby, pálení čarodějnic a dalšími českými tradicemi. Také pořádání poutí, pravidelných mší a oslav

církevních svátků nebo společenských akcí jako jsou takzvané zabijačky, tematické plesy, anebo venkovské zábavy. Ke kulturním funkcím, které podporují kulturní život, patří různé spolkové činnosti jako jsou činnosti červeného kříže, myslivců nebo dobrovolných hasičů (Váchal & Moudrý, 2002).

Sociální funkce

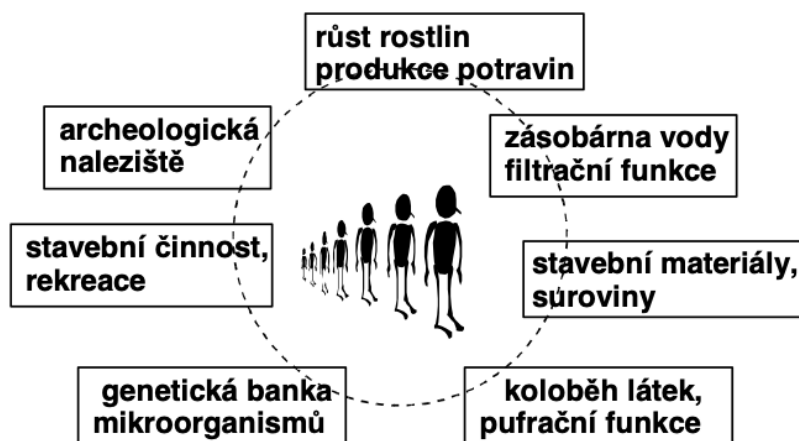
Tato oblast funkcí se zabývá vytvářením a udržením pracovních pozic v zemědělství. Na venkově je zemědělství velice důležité a obyvatelé jsou závislí na zemědělské výrobě. Dvořáková také uvádí, že: „*Dostatek pracovních míst na venkově umožňuje plnohodnotný život obyvatelstvu na venkově, podmiňuje jeho osídlení, udržení folkloru a tradic.*“ Pomoc pro další rozvoje zemědělských podniků může poskytnout stát díky státním zásahům, pomocí kvót nebo dotací. Tím se snaží udržet konkurenceschopnost i na mezinárodním trhu (Dvořáková, 2012). Postupem času počet pracovníků zaměstnaných v tomto odvětví stále klesá z důvodu modernizace technologií. Lidská síla je čím dál tím více zastoupená stroji a technologiemi. Dále se snaží o snížení migrace a udržení osídlení na venkově (Svatoš, 2008).

1.3 Produkční faktory

Půda

Půda patří mezi tři základní výrobní faktory spolu s prací a kapitálem a zároveň se jedná o hlavní výrobní faktor pro rostlinnou výrobu. Tvoří 54 % krajiny a spolu s lesy procento dosahuje až na hranici 75 %. Jedná se o produkt přírody, který je nezbytně nutný pro zemědělství. Nejenom že se jedná o faktor výrobní, ale také vzácný a omezený, který je neobnovitelný a je omezen kvantitativně. Zvláštnost tohoto faktoru je, že se neopotřebovává, to znamená, že má neomezenou použitelnost. Představuje zdroj živin pro zvířata a rostliny. Může být také interpretována jako živá hmota, kde probíhají chemické a fyzikální aktivní procesy. Výhoda pro vlastníky půdy je pozemková renta neboli důchod plynoucí z půdy, která jim je vyplácena za pronajímání pro zemědělskou činnost (Svatoš, 2008). Níže je znázorněn obrázek s významnými funkcemi půdy.

Obrázek 1: Schématické znázornění významných funkcí půdy

Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR, c2009-2022

Práce

Prací se rozumí každá lidská činnost, jejímž výsledkem je hmotný nebo nehmotný statek či služba. Jedná se o důležitý faktor, ale kvůli modernizacím a inovacím dochází k poklesu poptávky po práci v oblasti zemědělství. Na základě tohoto tvrzení můžeme říci, že zaměstnanost v zemědělství z dlouhodobého hlediska klesá. Nejvíce pracujících v tomto odvětví je ve věku od 41 do 60 let. Jeden z negativních vlivů na počet zaměstnaných v zemědělství může být viditelný rozdíl mezi příjmy, které dostávají pracovníci v zemědělství oproti jiným hospodářským odvětvím (Svatoš, 2008).

Kapitál

V ekonomii lze kapitál obecně označovat jako zásoba různých zdrojů. Jedná se tedy o hodnoty, které přinášejí další hodnoty. Podle Svatoše (2018) lze kapitál chápat různými způsoby:

- Z ekonomického hlediska je kapitál hodnota, která se zhodnocuje, a tím přináší výnos;
- Reálný kapitál jako produkční faktor (budovy, zařízení, stavby);
- Z hlediska podnikové praxe se chápe jako majetek ve všech jeho formách;
- Z hlediska účetního je označován jako pasivum.

Vnitřní pohyb kapitálu

Vlastník do své firmy vloží finanční prostředky. Za tyto prostředky firma nakoupí stroje, zařízení, materiál a další potřebné věci k výrobě. Získá pracovníky, kteří se podílejí na výrobě zboží a za svou práci jsou řádně odměněni. Zboží se následně prodá zákazníkům, což pro podnik představuje tržbu. Takto vydělané peníze se vracejí zpět do chodu firmy (Blaha & Jindřichovská, 2006).

Vnější pohyb kapitálu

Pokud vytvořené finanční prostředky z výrobní činnosti nepokryjí potřeby firmy, je nutné zvolit jiné financování a získat cizí prostředky. Základní způsob, jak získat peněžní prostředky je pomocí **bankovních úvěrů**. Spočívá v půjčení kapitálu na předem stanovenou dobu. Nejenže podnik nebo podnikový management musí vrátit vypůjčený kapitál, ale také musí zaplatit úrok, který představuje částku za vypůjčení kapitálu. Druhý způsob, jak získat peněžní prostředky na kapitálovém trhu, je **emisí obligací (dluhopisů)**. Můžeme říci, že je to na stejném principu jako bankovní půjčka. Po době splatnosti má firma povinnost vykoupit obligace a následně vrátit peníze, které si vypůjčila, zpět majitelům. Firma za vypůjčení kapitálu zaplatí úrok, který má podobu kuponu. Obdobně to funguje u **vydání a prodeje akcií**. Subjekty nakupují emitované akcie, díky kterým se stávají akcionáři a mohou se podílet na majetku a rozhodování společnosti. Aby si investoři zakoupili akcie, tak musejí být atraktivní a výhodné. To znamená vysokou míru pravděpodobnosti budoucího růstu a přiměřené riziko výnosu nebo míře růstu. Na obrázku 2 je vyobrazen tok kapitálu ve firmě (Blaha & Jindřichovská, 2006).

1.4 Finanční analýza

1.4.1 Předmět a pojetí finanční analýzy

Pod tímto pojmem je ukryta celá řada definic. Jak uvádí Blaha a Jindřichovská (2006), analýza slouží pro zhodnocení finanční situace v podniku, pomocí porovnávání údajů a vytvářením nových informací, které mají pro podnik větší hodnotu než jednotlivé primární údaje. Obecně se jedná o první krok ke správnému a moudrému rozhodování. Finanční rozhodování může být rozděleno do dvou fází. S první fází přichází rozhodování, zda přijmou či odmítnou disponibilní datový podklad – *jako např. „účetní*

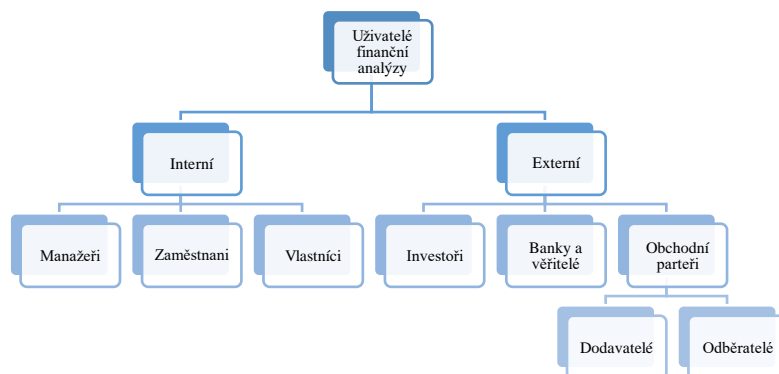
hodnotu zásob oficiálně uvedenou v rozvaze, anebo tyto informace modifikovat – např. upravit ocenění zásob podle současné situace na trhu a použít pro další analýzu jejich aktualizovanou hodnotu.“ Ve druhé fázi dochází k porovnávání údajů takovým způsobem, díky kterému je možné dojít k rozhodnutí nebo rozuzlení problému.

Sedláček (2011) uvádí, že výsledky z finanční analýzy jsou pro podnik velmi významné a nápomocné pro stanovení takových opatření, která vedou k zamezení bankrotu a následnému zániku podniku. Také slouží jako podklad pro dlouhodobé rozhodování.

Finanční analýza se provádí ve dvou rovinách, a to s ohledem na čas. Pokud se pracuje s již známými daty, jedná se o metodu ex post. Podnik se hodnotí od začátku fungování až do současnosti a pro vysvětlení současného stavu hledáme jeho příčiny v minulosti. Metoda ex ante slouží pro plánování budoucnosti podniku. Tím se rozumí objevení nedostatků, které podnik má, a to včas. Pro tuto metodu se využívají nejen informace z minulých let, ale také se musí využít předpovědi. Jedná se o snahu prognózovat, jak bude vypadat podnik a finanční situace v následujících obdobích (Růžičková, 2011).

1.4.2 Ukazatele finanční analýzy

Nejprve se musí určit, pro koho se finanční analýza provádí, aby mohla splnit svůj účel. Z důvodu velkého množství informací, které analýza obsahuje a lze z ní vyčíst, slouží k různým účelům. Proto se uživatelé finanční analýzy člení podle toho, pro koho se analýza provádí. Na níže uvedeném obrázku je přehled uživatelů finanční analýzy (Fibířová, 2015).

Zdroj: vlastní zpracování dle Kislingerové, 2010

Interní uživatelé

Manažeři provádí jak krátkodobé, tak dlouhodobé rozhodnutí, ke kterým potřebují především výstupní data. Na základně těchto dat mohou řídit podnik co nejlépe. **Zaměstnance** v první řadě zajímá výše mzdy, kterou zaměstnavatel nabízí a může se stát rozhodujícím faktorem při výběru pracovní pozice. Dále u zaměstnanců hraje roli likvidita podniku a ziskovost. Z těchto ukazatelů lze vyčíst, jaká je prosperita a stabilita podniku a jeho celkové fungování na trhu z dlouhodobého hlediska, s čímž souvisí i udržení si pozice. **Vlastníky** podniku bude nejvíce zajímat návratnost vloženého kapitálu. Jinými slovy zda se jejich vložené prostředky co nejvíce zhodnotily (Fibírová, 2015).

Externí uživatelé

Pro **investory** sehrává důležitou roli míra rizikovosti, výnosnosti a finančního zdraví podniku. Investoři mohou využít výsledky z finanční analýzy jako podklady pro investiční rozhodování, popřípadě pro vykonání kontroly u investic, které již provedli (Knápková, Pavelková, 2010). **Banky**, které poskytují úvěry podnikům, nejdříve zajímá jejich rentabilita a likvidita. Pro **věřitele** je důležité, aby dostali své investované peníze zpět i s předem sjednanými úroky, a to včas. Proto sledují, jak je podnik schopen dodržet své závazky a zda je dokáže uhradit v době splatnosti. To lze vyčíst z likvidity a solventnosti daného podniku. Tyto ukazatele mohou mít i velký přínos pro **obchodní partnery** (Fibírová, 2015).

1.4.3 Zdroje informací pro finanční analýzu

Nejdříve je důležité zjistit potřebné množství kvalitních informací, aby zpracování finanční analýzy mělo svou hodnotu. Existuje více možností, jak získat potřebné informace. Podle Grünwalda a Holečkové (2007) se informační zdroje rozdělují do tří základních skupin:

- 1) Zdroje finančních informací – patří sem údaje z účetních výkazů a vnitropodnikové evidence, výroční zprávy a informace od manažerů podniku či finančních analytiků;
- 2) Nefinanční informace kvantifikované – podniková evidence včetně podnikových plánů, nákladové a cenové kalkulace;
- 3) Nekvantifikované informace – jedná se zejména o auditorské zprávy a zprávy od vedoucích pracovníků, nezávislá hodnocení či predikce.

1.4.4 Finanční výkazy

Údaje, které se využívají pro analýzu, se čerpají z finančního účetnictví. Nejdůležitějšími výkazy jsou rozvaha, výkaz zisků a ztráty, přehled o peněžních tocích. Vše ještě společně s přílohami tvoří účetní závěrku, která se sestavuje zpravidla ke konci účetního období (Růžičková, 2011).

Rozvaha

Rozvaha neboli bilance je základní výkaz, který podává informace o aktivech a pasivech. Pod pojmem aktiva se skrývá veškerý majetek podniku – to znamená hmotný, nehmotný i finanční, a to jak dlouhodobý, který má dobu využitelnosti delší než jeden rok, tak i krátkodobý. Pasiva slouží jako zdroj krytí majetku a jeho přírůstků. Jinými slovy se jedná o kapitál, který se podle původu člení na cizí zdroje a vlastní kapitál (Růžičková, 2011). Pravidlo, které musí vždy platit, je rovnováha aktiv a pasiv (Knápková & Pavelková, 2010). Jak je rozvaha strukturovaná, je znázorněno v následující tabulce.

Tabulka 1: Struktura rozvahy

Aktiva celkem		Pasiva celkem	
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál	A.	Vlastní kapitál
B.	Dlouhodobý majetek	A. 1.	Základní kapitál
B. 1.	Dlouhodobý nehmotný majetek	A. 2.	Kapitálové fondy
B. 2.	Dlouhodobý hmotný majetek	A. 3.	Rezervní fondy
B. 3.	Dlouhodobý finanční majetek	A. 4.	VH minulých let
		A. 5.	VH běžného účetního období
C.	Oběžná aktiva	B.	Cizí zdroje
C. 1.	Zásoby	B. 1.	Rezervy
C. 2.	Dlouhodobé pohledávky	B. 2.	Dlouhodobé závazky
C. 3.	Krátkodobé pohledávky	B. 3.	Krátkodobé závazky
C. 4.	Krátkodobý finanční majetek	B. 4.	Bankovní úvěry a výpomoci

D.	Časové rozlišení aktiv	C.	Časové rozlišení pasiv

Zdroj: vlastní zpracování dle Růžičkové, 2011

Aktiva se rozdělují do čtyř základních kategorií:

- 1) Pohledávky za upsaný ZK;
- 2) Dlouhodobý majetek;
- 3) Oběžná aktiva;
- 4) Časové rozlišení aktiv.

Pohledávky za upsaný základní kapitál podávají obraz o stavu nesplacených akcií nebo podílů. Jsou to pohledávky za společníky, členy družstva nebo akcionáři (Knápková & Pavelková, 2010).

Dlouhodobý majetek je majetek, který je v podniku delší dobu než jeden rok, a dělí se na hmotný, nehmotný a finanční. Dlouhodobý hmotný majetek se díky používání časem opotřebovává, což je pro tento druh majetku typické. Jak u dlouhodobého hmotného majetku, tak i u nehmotného musí docházet k odepisování pomocí finančních a daňových odpisů. Výše majetku se promítá do některých ukazatelů, a proto je velmi důležité vzít v úvahu délku používání v podniku a jeho stav. Bez tohoto zohlednění by mohlo dojít ke zkreslení a výsledky z finanční analýzy by mohly být nepřesné (Knápková & Pavelková, 2010).

Pro **oběžná aktiva** je charakteristické, že se v podniku spotřebovává a dochází u něj k častým obměnám. Do oběžných aktiv patří zásoby, dlouhodobé i krátkodobé pohledávky a krátkodobý finanční majetek (Knápková & Pavelková, 2010).

Časové rozlišení je poslední kategorií rozvahy. Pravidlo o aktuálním účetnictví říká, že o nákladech a výnosech je důležité účtovat do období, se kterým věcně i časově souvisí. Na účtech časového rozlišení najdeme zůstatky výnosů příštích období a výdajů příštích období (Knápková, Pavelková, 2010). Pro představu jsou příklady uvedené v tabulce 2.

Tabulka 2: Příklady časového rozlišení aktiv

Název účtu	Běžné období	Následující období	Příklady (dle ČÚS)
Náklady příštích období	Výdaj	Náklad	- předplatné - pojistné - nájemné placené dopředu

(381)			
Komplexní náklady příštích období (382)	Výdaj	Náklad	- výzkum a vývoj - dlouhodobá propagace - příprava a záběh nové výroby
Příjmy příštích období (383)	Výnos	Příjem	- nájemné vyplaceno pozadu - výnosové provize - provedené, dosud nevyúčtované služby

Zdroj: vlastní zpracování dle FEBMAT, 2017

U **pasiv** najdeme tři základní kategorie:

- 1) Vlastní kapitál;
- 2) Cizí zdroje;
- 3) Časové rozlišení pasiv.

Vlastní kapitál je tvořen základním kapitálem, kapitálovými fondy, rezervním fondem a výsledky hospodaření jak minulých let, tak i běžného účetního období. Jedná se o vlastní zdroje, které jsou nejdříve do firmy vloženy při jejím založení, tak i o zdroje, které se následně díky základní činnosti firmy vydělají. Výhodou vlastních zdrojů je, že je společnost nemusí vracet, ale zůstávají ve firmě (Testy z účetnictví, c2006-2022)

Cizí zdroje se skládají z rezerv, závazků a bankovních úvěrů. Jinými slovy jsou to dluhy (dlouhodobé i krátkodobé), kam patří – nezaplacené faktury, dluhy vůči zaměstnancům, bankám nebo státu (Testy z účetnictví, c2006-2022).

Časové rozlišení pasiv je také tvořeno výdaji a výnosy příštích období obdobně jako časové rozlišení aktiv. Příklady jsou uvedené v tabulce 3.

Tabulka 3: Časové rozlišení pasiv příklady

Název účtu	Běžné období	Následující období	Příklad (dle ČÚS)
Výdaje příštích období (383)	Náklad	Výdaj	- nájemné placené pozadu - odměny a prémie placené po uplynutí roku

Výnosy příštích období (384)	Příjem	Výnos	- nájemné zaplacené předem - částky za služby, které budou vykonané v následujícím období

Zdroj: vlastní zpracování dle FEBMAT, 2017

Výkaz zisků a ztrát

Výkaz zisků a ztrát se nazývá zkráceně výsledovka, která zobrazuje pohyb peněz za finanční rok. Zahrnuje přehled o výnosech – tj. kolik si podnik vydělal za určité období z prodeje výrobků a služeb, i přesto, že nedošlo k jejich inkasu; o nákladech – tj. kolik podnik utratil, aby získal výnosy, a to i když ve stejném období nedošlo k zaplacení a skutečnému pohybu peněz (mzdy zaměstnanců, daně, materiál), a s tím související výsledek hospodaření za účetní období. Když jsou výnosy větší než náklady – hospodářský výsledek je zisk. Pokud ale náklady převyšují výnosy, tak hospodářský výsledek je záporný a ukazuje ztrátu. Poslední část výkazu je výkaz o rozdělení zisku, který někdy bývá zvlášť. Podává obraz o tom, jak byl čistý zisk rozdělen. Čistým ziskem se rozumí zisk za minulé období. Může být rozdělen mezi vlastníky – akcionáře formou dividend a část zisku může být nerozdělen (Blaha & Jindřichovská, 2006).

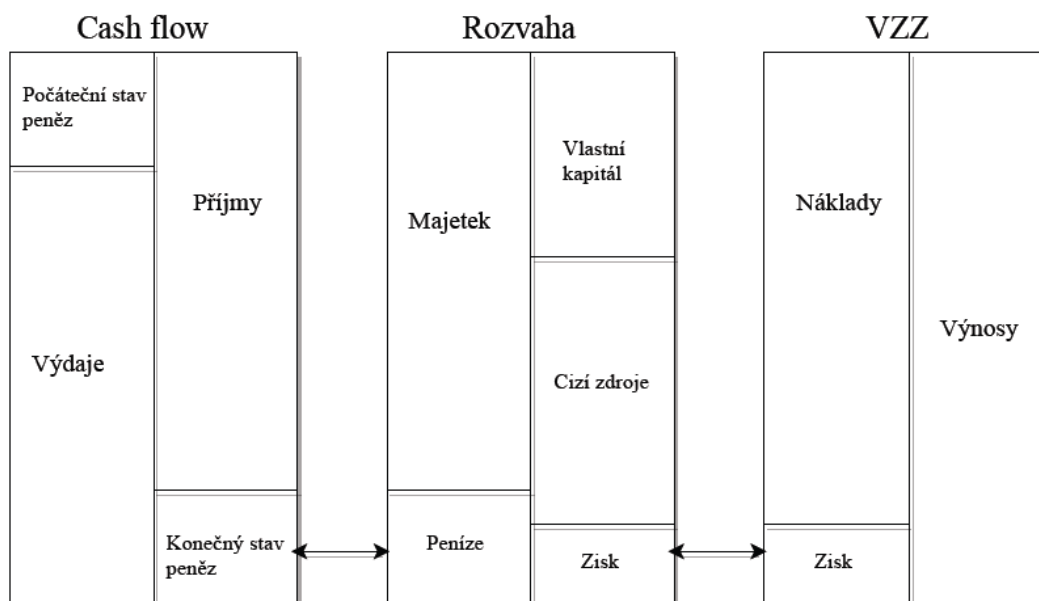
Přehled o peněžních tocích

Tento výkaz, který se anglicky nazývá cash flow, zaznamenává pohyb peněžních prostředků a jejich ekvivalentů a porovnává příjmy a výdaje za určité období. Peněžními prostředky se rozumí peníze v pokladně, na bankovním účtu nebo peníze na cestě. Peněžním ekvivalentem je krátkodobý likvidní finanční majetek. V rozvaze je zobrazen pouze stav peněžních prostředků k určitému datu, ale cash flow podává informace i o přírůstcích či úbytcích. Toto je pro výkaz o peněžních tocích charakteristické. Toky cash flow se dělí na tři činnosti:

- 1) Peněžní toky z provozní činnosti;
- 2) Peněžní toky z finanční činnosti;
- 3) Peněžní toky z mimořádné činnosti.

Provázanost mezi účetními výkazy lze vyčíst z následujícího obrázku.

Obrázek 3: Provázanost účetních výkazů

Zdroj: vlastní zpracování dle Knápkové a Pavelkové, 2010

Provozní činnost je činnost, díky které byl podnik založen a jedná se tedy o výdělečnou činnost podniku. Provozními příjmy se rozumí příjmy z prodeje vlastních výrobků a služeb, přijaté úroky a dividendy. Do provozních výdajů se řadí výdaje spojené s pořízením materiálu a zboží, vyplacené mzdy a úroky. Finanční činnost zahrnuje činnosti, které jsou spojené s pořízením a prodejem dlouhodobého majetku. Do příjmů a výdajů zahrnujeme příjmy a výdaje spojené s pořízením budov, pozemků, zařízení a jiného hmotného majetku. Také příjmy a výdaje spojené s nákupem dlouhodobého nehmotného majetku či příjmy a výdaje spojené s pořízením akcií a podílových cenných papírů. Poslední činností je mimořádná činnost, jejíž peněžní toky mění velikost základního kapitálu a zároveň výši dlouhodobých závazků. Konkrétně jsou to příjmy z emitování akcií a dluhopisů, příjmy z peněžních darů nebo z přijatých úvěrů, dále výdaje spojené s úvěrem, jako jsou splátky půjček a výdaje na výplatu podílů na zisku (Účetní průvodce MáDáti, 2022).

1.5 Metody finanční analýzy

Finanční zdraví podniku lze hodnotit několika metodami. Při použití jedné či více metod nejde říci, zda to byla pro podnik správná volba. Musí se brát v úvahu, jaký je předmět podnikání a v jakém odvětví se firma nachází. Nejlepší volba metody

by měla podat spolehlivé a správné informace, a to s ohledem na náklady a cíl (Sedláček, 2011).

1.5.1 Analýza absolutních ukazatelů

Metoda pracuje se stavovými veličinami, které najdeme v rozvaze a ukazují stav majetku a zdroje jeho financování k určitému datu. Tokové veličiny jsou druhým typem ukazatelů a jejich velikost závisí na délce období. Lze je najít ve výkazu zisků a ztrát. Díky výše uvedeným informacím můžeme říci, že ukazatele najdeme v základních účetních výkazech. Slouží především ke srovnání jednoho daného podniku v delší časové řadě. Analýza absolutních ukazatelů se využívá pro výpočty ve finanční analýze (Růžičková, 2011).

Pešková a Jindřichovská (2012) uvádí, že pro základní rozbor účetních výkazů se využívá horizontální a vertikální analýza. U horizontální analýzy je nutné znát údaje z minulých let (alespoň ze dvou po sobě jdoucích období). Název horizontální nese proto, že se hodnoty výkazů porovnávají v řádcích. Analýza sleduje změny ukazatelů, které jsou buď procentní, nebo absolutní.

Absolutní změna říká, o kolik se změnila sledovaná položka v průběhu sledovaného období. Výpočet je následovný:

$$\text{absolutní změna} = \text{hodnota } t - \text{hodnota } t - 1, \quad (1)$$

kde t je příslušný rok.

Procentní změna udává, o kolik % se změnila položka během sledovaného období.

Výpočet:

$$\text{procentní změna} = \frac{\text{absolutní změna}}{\text{hodnota } t-1} \quad (2)$$

Úkolem vertikální analýzy je poměrování jednotlivých položek v účetních výkazech. Výsledky analýzy se uvádějí v procentech. Vertikální se nazývá proto, že s výkazy nepracuje napříč jednotlivými lety, ale s jednotlivými lety pracuje seshora dolů. Výhodou analýzy je, že není ovlivňována inflací. Využívá se pro srovnání v delším časovém období a ke srovnání podniků (Pešková & Jindřichovská, 2012).

1.5.2 Analýza rozdílových ukazatelů

Ukazatele slouží k doplnění informací v účetních výkazech. Jak už název napovídá, vypočítají se jako rozdíl určité položky aktiv a určité položky pasiv. Jejich využití spočívá v analýze a řízení likvidity podniku. Rozdílové ukazatele lze jinak označit jako fondy finančních prostředků (Management Mania, 2016). Mezi tyto ukazatele patří:

Čistý pracovní kapitál

Blaha a Jindřichovská (2006) uvádí, že „*Pracovní kapitál představuje tu část oběžných aktiv, která je financována dlouhodobými finančními zdroji – ať již vlastními (kapitálem společnosti), nebo cizími (například bankovními půjčkami nebo upsanými dluhopisy, obligacemi).*“ Pokud je podnik schopen platit své závazky včas, nazývá se solventním. Čím je hodnota vyšší, tím je podnik schopnější hradit své dluhy. Pracovní kapitál slouží jako měřítko likvidity.

Jeho výpočet je jednoduchý:

$$\text{ČPK} = \text{oběžný aktiva} - \text{krátkodobé závazky} \quad (3)$$

Čisté pohotové prostředky

Podle Konečného (2005) se jedná o nejpřísnější zhodnocení likvidity podniku. Do pohotových peněžních prostředků patří peníze v hotovosti i na bankovním účtu, také lze započítat šeky, směnky a jiné krátkodobé cenné papíry. Porovnávají se tedy peněžní prostředky, které mám s krátkodobými závazky, které jsou splatné k aktuálnímu datu a starší.

Výpočet:

$$\text{ČPP} = \text{pohotové finanční prostředky} - \text{okamžité splatné závazky} \quad (4)$$

Čistý peněžně-pohledávkový fond

Lze ho obecně označit jako mezičlánek mezi čistým pracovním kapitálem a čistými pohotovými prostředky. K peněžním prostředkům se do oběžných aktiv řadí i krátkodobé pohledávky (Pešková & Jindřichovská, 2012).

Výpočet je následovný:

$$\text{ČPPF} = (\text{peněžní prostředky} + \text{KP}) - \text{krátkodobé závazky} \quad (5)$$

1.5.3 Analýza podílových ukazatelů

Podle Knápkové, Pavelkové a Štekera (2013) se vstupní data dají snadno získávat z finančních ukazatelů, a proto se jedná o nejčastěji používané ukazatele. Z názvu lze vyčíst jejich výpočetní postup. Provádí se jako podíl jedné či více účetních položek k jiné účetní položce či jejich skupině. Existuje mnoho podílových ukazatelů, ale podnik počítá jen ty, které jsou pro něj relevantní. Základní členění ukazatelů je následující:

- Ukazatele likvidity;
- Ukazatele zadluženosti;
- Ukazatele rentability;
- Ukazatele aktivity.

Ukazatele likvidity

Likvidita je chápána jako součet aktiv, díky kterým podnik může uhradit své závazky s nejnižší ztrátou hodnoty (Růžičková, 2011). Při hodnocení likvidity se musí brát ohled na to, pro koho je výsledný údaj určen. Vlastníci podniku vyžadují spíše nižší úroveň. Důvod je, že oběžný majetek pro ně nepředstavuje efektivní vázanost peněžních prostředků, protože může docházet ke snížení rentability vlastního kapitálu. Naopak pro management nízká úroveň likvidity může znamenat nevyužívání obchodních možností, snížení ziskovosti a nedostatečnou kontrolu nad podnikem. Pro věřitele, zákazníky či dodavatele je důležité, aby podnik byl schopen splácet své závazky. Proto budou požadovat vyšší úroveň. Na základě výše uvedených informací je patrné, že přesná míra likvidity, kterou by podnik měl udržovat, neexistuje (Jindřichovská, 2013). Likvidita se člení na tři úrovně:

Okamžitá likvidita

Okamžitá likvidita, ukazuje, jestli je podnik schopný uhradit své krátkodobé dluhy v daný čas. Podle Růžičkové (2015) je míra okamžité likvidity, která se pohybuje okolo 0,2, kritická a doporučuje se ji držet na vyšší úrovni. Výpočet dle Zdeňka (2016):

$$\text{okamžitá likvidita} = \frac{\text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé cizí zdroje}} \quad (6)$$

Pohotov likvidita

Jde o druh stupeň likvidity, kdy se v čitateli nacházejí i méně likvidní aktiva. Rozmezí doporuench hodnot se pohybuje od 1 do 1,5. Pokud je výsledek roven jedn, tak podnik dokze hradit své závazky a nemusí rozprodat sv zásoby. m více hodnota roste, tm více pohotových prostředků podnik drží. Pohotov prostředky jsou minimln uroeny, a proto je dleit, zda se podnik vydá tou riskantnější za to vynosnj cestou, anebo tou konzervativnější (Ruikov, 2015). Vypoet dle Zdeňka (2016):

$$\text{pohotové likvidita} = \frac{\text{obezn aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krtkodob cizí zdroje}} \quad (7)$$

Bezn likvidita

Jedná se o třetí stupeň likvidity. Vypočítá se jako podíl obeznho majetku a krátkodobých závazků. Udává, o kolik je obezn majetek vt ne krtkodob závazky. Kolikrát by byla společnost schopna uspokojit věřitele, pokud by krtkodob aktiva proměnila v dan okamžik na hotovost. Doporuen hodnoty se pohybují od 1,8 do 2,5 (Scholleová, 2008). Vypoet dle Zdeňka (2016):

$$\text{bezn likvidita} = \frac{\text{obezn aktiva}}{\text{krtkodob cizí zdroje}} \quad (8)$$

Ukazatele zadluženosti

Tento ukazatel zobrazuje, jak je vztah mezi cizími a vlastními zdroji. Zadluen je bráno jako negativn, ovšem určité míra pomáhá rentabilitě a trzn hodnot podniku. Avšak m více roste podíl cizího kapitálu, tm tomu roste i finanční nestabilita (Sedlcek, 1999). Dleit ukazatele zadluženosti:

Celkov zadluženost

Jedná se o hlavn ukazatel a doporuen výsledek by se měl pohybovat v rozmezí od 30 % do 60 %. Záleží ovšem na odvětví a na schopnosti podniku hradit uroky, kter vycházejí z cizího kapitálu (Knpkov et al., 2013). Vypoet dle Zdeňka (2016):

$$\text{celkov zadluženost} = \frac{\text{cizí zdroje}}{\text{aktiva}} \quad (9)$$

urokov krytí

urokov krytí mř, o kolik by se mohl snížit provozní získ, a to do bodu, kdy společnost nebude schopna zaplatit sv urokov povinnost. Pokud se firma dostane

na tuto úroveň, věřitelé navrhnou, aby se společnost přesunula do konkursního řízení (Blaha & Jindřichovská, 2006). Výpočet dle Zdeňka (2016):

$$\text{úrokové krytí} = \frac{\text{provozní výsledek hospodaření}}{\text{nákladové úroky}} \quad (10)$$

Ukazatele rentability

Ukazatele rentability hodnotí, jak je podnik schopný vytvářet zisk z vložených investic do podniku. Nejsou zde žádné doporučené hodnoty, ale v průběhu času by měly růst. Poměří zisk k jinému ukazateli. (Jindřichovská, 2013). Nejčastější ukazatele rentability:

Rentabilita aktiv (ROA)

ROA ukazuje míru zhodnocení aktiv a udává, jak velký zisk podnik vytvoří z každé investované koruny. Výpočet dle Zdeňka (2016):

$$ROA = \frac{\text{provozní výsledek hospodaření}}{\text{aktiva}} \quad (11)$$

Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)

ROE prezentuje, jak velký zisk byl vytvořen z vložených peněžních prostředků do podnikání. Výpočet dle Zdeňka (2016):

$$ROE = \frac{\text{výsledek hospodaření za účetní období}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (12)$$

Rentabilita tržeb (ROS)

ROS ukazuje, jak velký zisk dokáže být vytvořen z jedné koruny tržeb. Pokud se tento ukazatel nevyvíjí dobře, předpokladem je, že ostatní ukazatele na tom budou obdobně (Scholleová, 2008). Výpočet dle Zdeňka (2016):

$$ROS = \frac{\text{výsledek hospodaření za účetní období}}{\text{tržby}} \quad (13)$$

Ukazatele aktivity

Uvádí, jak podnik využívá svůj majetek. Díky výsledkům je možné odhalit, zda má podnik nevyužitě kapacity, které může využít, nebo naopak má nedostatečné množství aktiv a kvůli tomu nedojde k podnikatelským růstovým příležitostem (Scholleová, 2008). Mohou se vyjadřovat dvěma způsoby:

- Rychlost obratu, tj. kolikrát se majetek za sledované období obrátí;
- Doba obratu, tj. kolik dní je majetek v podniku do jeho spotřeby.

Obrat celkových aktiv

Obrat celkových aktiv měří intenzitu využívání všech aktiv. Existuje zde doporučená hodnota, která začíná na hranici 1 a čím je hodnota vyšší, tím je situace v podniku lepší a firma je považována za dobře fungující. Pokud hodnota klesne pod minimální hranici, znamená to, že neefektivně využívá svůj majetek a je majetkově nedostatečně vybaven (Knápková et al., 2013). Výpočet Zdeňka (2016):

$$\text{obrat aktiv} = \frac{\text{výnosy}}{\text{aktiva}} \quad (14)$$

Doba obratu zásob

Výsledek znamená, kolikrát je každá položka zásob podniku v průběhu roku prodána a vyměněna za peníze a následně znovu naskladněna. Pokud je doba obratu vysoká a s ním i ukazatel likvidity, může to znamenat, že zásoby ve společnosti jsou zastaralé a jejich skutečná hodnota se liší s oficiální hodnotou, která je uvedena v účetních výkazech (Blaha & Jindřichovská, 2006). Výpočet dle Zdeňka (2016):

$$\text{doba obratu zásob} = \frac{\text{zásoby}}{(\text{výnosy}/360)} \quad (15)$$

2 METODIKA

2.1 Cíl a dílčí cíle

Hlavním cílem bakalářské práce je vyhodnotit vývoj hospodaření zemědělských podniků členěných podle velikosti v delší časové řadě, konkrétně od roku 2015 do roku 2019. Dílčím cílem je posoudit, jaký vliv na výsledek hospodaření má velikost zemědělských podniků.

2.2 Data

Data, která byla využita pro výpočet finančních ukazatelů byla převzata z databáze Albertina, která obsahuje údaje z účetních závěrek. Tato databáze, která je průběžně aktualizovaná sleduje všechny subjekty, které vykonávají podnikatelskou činnost a bylo jim přiděleno IČO – identifikační číslo organizace v České republice. Podle názvu práce byla použita pouze data, která se týkají podniků, které vykonávají zemědělskou a jinou činnost, která je spolu s ním zařazena do stejné sekce. Podle informací, které jsou dostupné na Českém statistickém úřadě se jedná o činnosti, které jsou podle klasifikace ekonomických činností CZ-NACE zařazeny do sekce A. V této sekci najdeme tři skupiny. Skupina 01 je více rozepsána níže, skupina 02 zahrnuje činnosti týkající se lesnictví a těžby dřeva a v poslední skupina 03 je činnost rybolov a akvakultura. V tomto případě se zabýváme pouze skupinou 01, která nese název „Rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti“. Konkrétně se jedná o podskupiny od 01.1 do 01.6. První podskupina se nazývá „Pěstování rostlin jiných než trvalých“, jako je pěstování rýže, tabáku či cukrové třtiny, skupina 01.2 obsahuje činnosti týkající se pěstování trvalých rostlin, například vinných hroznů nebo olejnatých plodů, ve třetí podskupině je pouze jedna činnost a to „Množení rostlin“, podskupina 01.4 je obsáhlá a nese název „Živočišná výroba“, kam se řadí chov hospodářských a jiných zvířat, předposlední podskupina se jmenuje „Smíšené hospodářství“ a poslední s číslem 01.6 se nazývá „Podpůrné činnosti pro zemědělství a posklizňové činnosti, kam patří například zpracování osiva pro účely množení a jiné podpůrné činnosti pro živočišnou tak rostlinou výrobu. Úplný počet dat z databáze Albertina, před vyřazením některých podniků, činil 9 551. Z toho v roce 2015 byl původní počet 2 240, v roce 2016 byl 2 265, v dalším roce 2 132, v roce 2018 počet činil 1 934 a v posledním roce 960. Po vyřazení neúplných, nečitelných, anebo nejasných dat byl počet snížen

na 7 688. V roce 2015 se počet snížil na 2 030, v roce 2016 na 1 696, v roce 2017 na 1 677, v předposledním roce byl snížen na 1 507 a v posledním roce byl snížen na číslo 778.

2.3 Metodický postup

Nejdříve byly určeny finanční ukazatele, díky kterým mohlo dojít k vyhodnocení hospodaření jednotlivých skupin zemědělských podniků a tím pádem splněn cíl této práce. Vzorce pro výpočet byly převzaty z vysokoškolské učebnice, jejímž autorem je Ing. Radek Zdeněk, Ph.D. Zde je výpis všech použitých vzorců:

1. Ukazatele likvidity

- a. *Ukazatel okamžité likvidity* = $\frac{\text{finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}}$
- b. *Ukazatel pohotové likvidity* = $\frac{\text{oběžná aktiva} - \text{zásoby}}{\text{krátkodobé závazky}}$
- c. *Ukazatel běžné likvidity* = $\frac{\text{oběžná aktiva}}{\text{krátkodobé závazky}}$

2. Ukazatele rentability

- a. *Rentabilita celkového kapitálu* = $\frac{\text{provozní výsledek hospodaření}}{\text{celková aktiva}} * 100$
- b. *Rentabilita vlastního kapitálu* = $\frac{\text{zisk (VH)}}{\text{vlastní kapitál}} * 100$
- c. *Rentabilita dlouhodobých zdrojů* = $\frac{\text{VH účetního období} + \text{nákladové úroky}}{\text{vlastní kapitál} + \text{dlouhodobé cizí zdroje}}$
- d. *Rentabilita tržeb* = $\frac{\text{zisk}}{\text{výnosy}} * 100$

3. Ukazatele aktivity

- a. *Obrat stálých aktiv* = $\frac{\text{výnosy}}{\text{stálá aktiva}}$
- b. *Doba obratu oběžných aktiv* = $\frac{\text{oběžná aktiva}}{(\text{výnosy}/360)}$
- c. *Doba obratu zásob* = $\frac{\text{zásoby}}{(\text{výnosy}/360)}$
- d. *Doba obratu krátkodobých pohledávek* = $\frac{\text{krátkodobé pohledávky}}{(\text{výnosy}/360)}$

4. Ukazatele zadluženosti

- a. *Běžná zadluženost* = $\frac{\text{krátkodobé cizí zdroje}}{\text{celková aktiva}}$
- b. *Úrokové krytí* = $\frac{\text{provozní výsledek hospodaření}}{\text{nákladové úroky}}$

$$c. \text{ Celková zadluženost} = \frac{\text{cizí zdroje}}{\text{celková aktiva}}$$

5. Nákladovost

$$a. \text{ Celková nákladovost} = \frac{\text{náklady}}{\text{výnosy}}$$

$$b. \text{ Nákladovost osobních nákladů} = \frac{\text{osobní náklady}}{\text{výnosy}}$$

Po určení ukazatelů finanční analýzy byla data z výše uvedené databáze následně upravena o vymazání sloupců s nepotřebnými údaji pro výpočet, aby pro účely této bakalářské práce byla přehlednější. Sloupce, se kterými se nadále pracovalo byly aktiva celkem, stálá aktiva, oběžná aktiva, zásoby, krátkodobé pohledávky a krátkodobý finanční majetek, výsledek hospodaření, vlastní kapitál, cizí zdroje, dlouhodobé závazky, krátkodobé závazky, dlouhodobé a krátkodobé bankovní úvěry, osobní náklady, provozní výsledek hospodaření, nákladové úroky a výnosy a náklady. Poté došlo k roztržení zemědělských podniků podle velikosti na mikro, malé, střední a velké účetní jednotky. Třídění bylo vyhotoveno na základě počtu zaměstnanců a také podle bilanční sumy roční rozvahy. Členění podniků bylo provedeno podle doporučení komise ze dne 6. května 2003, která hovoří o definici mikro podniků, malých a středních podniků. V článku 2, který je k dispozici v příloze v hlavě I, jsou vypsány práhy pro určení kategorií podniku. V prvním odstavci jsou charakterizovány střední podniky, které jsou vymezeny jako podniky, zaměstnávající méně než 250 a více než 50 osob, jejich roční obrat nepřesahuje 50 milionů EUR a jejich bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 43 milionů EUR. V druhém odstavci lze vyčíst, že se malými podniky rozumí podniky, které zaměstnávají méně než 50 osob a jejichž roční obrat nebo bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 10 milionů EUR. V posledním odstavci je kategorie mikro podniků vymezená jako podniky, které mají méně než 10 zaměstnanců a jejich roční obrat či bilanční suma roční rozvahy nepřesahuje 2 miliony EUR. Z toho vyplývá, že ostatní podniky jsou velké.

Nejenže byla data rozdělena podle velikostních skupin, ale také podle let, a to od roku 2015 do roku 2019. Do nového souboru byly převedeny pouze údaje k jednotlivým velikostním skupinám a jednotlivým rokům. Toho bylo docíleno díky použitím filtrů v základním souboru se všemi podniky. Na každém listu byla vytvořena tabulka s názvy podniků a potřebnými daty. Celkový počet listů a tím pádem i tabulek byl 20 – 4 velikostní skupiny a 5 let. Poté byla provedena kontrola například, zda uvedený výsledek hospodaření za běžné účetní období sedí s rozdílem výnosů a nákladů. Pokud

došlo k tomu, že se výsledky nerovnaj, tak díky Veřejnému rejstříku a Sbírci listin na stránkách www.or.justice.cz od Ministerstva spravedlnosti České republiky, mohlo dojít k přepočítání výnosů a nákladů. U některých podniků se podařilo nalézt chybu a údaje opravit. Pokud ne, podnik byl vymazán. Také se muselo zkontrolovat, zda sedí cizí zdroje a oběžná aktiva. Díky rovnici $CZ = \text{rezervy} + \text{krátkodobé a dlouhodobé závazky} + \text{bankovní účty}$ mohlo dojít ke kontrole rovnosti. Pokud se součet rovnal, tak údaje v databázi byly správně. Pokud vyšel rozdíl, došlo k nahlédnutí do původního dokumentu a po vyfiltrování potřebné velikosti a potřebného roku šlo zjistit, kde je chyba. Ve většině případů se jednalo o rezervu, která nebyla započtena, jelikož v upraveném dokumentu tento sloupeček s údaji nebyl potřeba (údaje nebyly potřebné pro výpočty). Pokud se nejednalo o rezervu, tak šlo o krátkodobé finanční výpomoci. Jelikož v rozvaze od roku 2003 do roku 2015 nebyly krátkodobé finanční výpomoci součástí krátkodobých závazků, musely k nim být přičteny. V roce 2016 došlo ke změně struktury účetní závěrky a krátkodobé finanční výpomoci se staly součástí krátkodobých závazků a v tomto případě se nic sčítat nemuselo. Případné podrobnosti byly nalezeny ve sbírce listin. Obdobně tomu tak bylo u oběžného majetku, kde se součet zásob, dlouhodobých i krátkodobých pohledávek a krátkodobého finančního majetku musel rovnat celkovým oběžným aktivům. Dalšími důvody pro výmaz mohlo být, že podnik svou účetní závěrku nezveřejnil do sbírky listin, v rozvaze či výkazu zisku a ztrát uvedl neúplné informace či informace v jednom z uvedených výkazů byly nečitelné.

Po této úpravě a kontrole byly některé buňky prázdné, což by zkreslovalo průměry. Proto do buněk byly vypsány 0.

Následně byly udělány průměry pomocí funkce průměr, kterou Excel nabízí, a poté se mohlo přejít k počítání finančních ukazatelů.

Před hodnocením byly vytvořeny čtyři tabulky s výslednými údaji. Každá tabulka obsahuje ukazatele finanční analýzy a jejich výsledky od roku 2015 do roku 2019 pouze pro daný průměrný podnik určité velikosti.

3 VÝSLEDKY

Tato část práce představuje souhrnné tabulky s výsledky finančních ukazatelů jednotlivých velikostí zemědělských podniků a jednotlivých let. Ke každé tabulce je uvedeno hodnocení ukazatelů.

3.1 Průměrný mikro podnik

V první tabulce jsou uvedeny vybrané ukazatele a jejich výsledné údaje pro průměrný mikro podnik.

Tabulka 4: Ukazatele FA průměrného mikro podniku

Ukazatele FA	2015	2016	2017	2018	2019
Ukazatele likvidity					
Ukazatel okamžité likvidity	0,39	0,40	0,40	0,38	0,42
Ukazatel pohotové likvidity	1,10	1,15	1,12	1,16	1,19
Ukazatel běžné likvidity	1,73	1,82	1,76	1,80	1,87
Ukazatele rentability					
Rentabilita celkového kapitálu	4,41%	5,23%	3,39%	4,51%	5,65%
Rentabilita vlastního kapitálu	6,28%	7,15%	4,13%	6,36%	7,67%
Rentabilita dlouhodobých zdrojů	4,97%	5,95%	3,73%	5,34%	6,45%
Rentabilita tržeb	4,44%	5,68%	3,73%	5,57%	7,35%
Ukazatele aktivity					
Obrat stálých aktiv	1,23	1,18	1,01	1,06	1,05
Doba obratu oběžných aktiv (dny)	251	256	271	276	279
Doba obratu zásob (dny)	91	93	99	98	101
Doba obratu KP (dny)	96	97	100	109	109
Ukazatele zadluženosti					
Běžná zadluženost	26,11%	24,70%	24,04%	24,41%	23,70%
Úrokové krytí	5,80	6,06	4,73	5,56	8,08
Celková zadluženost	53,68%	49,58%	48,96%	49,40%	45,07%
Ukazatele nákladovosti					
Celková nákladovost	0,96	0,94	0,96	0,94	0,93
Osobních nákladů	0,13	0,13	0,14	0,14	0,14
Počet podniků	830	578	540	426	228

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení likvidity

Výpočty byly provedeny u všech tří stupňů likvidity. Na stránkách FEBMATU jsou vypsány doporučené hodnoty a rozmezí pro všechny tři úrovně likvidity. Obecně lze říci, že pokud se výsledná hodnota pohybuje pod dolní hranicí, tak podnik není schopen dostát svým závazkům a dostává se do platební neschopnosti. Ani hodnota,

kteřá převyšuje horní hranici, není pro podnik výhodná. Znamená to, že podnik hospodaří neefektivně a peněžní prostředky, které jsou v jakékoliv formě majetku vázány, by mohly být využity jiným způsobem.

Ukazatel okamžité likvidity by se měl pohybovat v rozmezí od 0,2 do 0,5. Z výše uvedených informací je vidět, že průměrný mikro podnik se ve všech letech do doporučeného rozmezí vešel a lze říci, že se svým finančním majetkem nakládal efektivně.

Ukazatel pohotové likvidity by měl být okolo hodnoty 1 a doporučená horní hranice je 1,5. I v tomto případě se ve sledovaném období průměrný mikro podnik pohyboval v doporučené škále a byl schopen dostát svým závazkům.

U **běžné likvidity** je rozmezí stanoveno od 1,5 do 2,5, ale hodně záleží na odvětví. Ve všech 5 letech byl ukazatel běžné likvidity opět v doporučeném rozmezí a průměrný mikro podnik, po rozprodání veškerého oběžného majetku, by byl schopen pokrýt své závazky skoro dvakrát, a to v každém sledovaném roce.

Hodnocení rentability

Tyto ukazatele podávají obraz o tom, jak efektivně společnosti podnikají a říkají, zda je výhodnější pracovat s vlastními zdroji, či využít cizí kapitál. Ukazatele jsou důležité i pro banky, které rozhodují, zda podniku nabídnou úvěr, anebo pro investory, zda do podniku vloží své peněžní prostředky. Obecně ukazatele rentability říkají, kolik zisku připadne na 1 Kč jmenovatele. Ukazatele rentability nemají žádné doporučené hodnoty nebo rozmezí, které by říkalo, jak si podnik vede. Je vhodné je posuzovat v delší časové řadě a obecně lze říci, že by ukazatele každým rokem měly růst.

Rentabilita celkového kapitálu, označovaná zkratkou ROA, ukazuje, jak velkého výnosu je podnik schopen dosáhnout. Nebere ohled na to, zda byl zisk vytvořen z vlastního kapitálu, nebo se jedná o cizí zdroje. Čím je hodnota ROA vyšší, tím lepší to pro podnik je. U průměrného mikro podniku je vidět mírný růst tohoto ukazatele s větším propadem v roce 2017, kdy byl ukazatel nejmenší a dostal se dokonce pod 4 %. V roce 2019 byl ukazatel na nejvyšší úrovni za celé sledované období.

Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) měří, jak efektivně se využívá vlastního kapitálu, který byl vložen do podnikání svými vlastníky. Ukazatel rentability vlastního kapitálu průměrného mikro podniku na tom byl dost obdobně jako ROA. Také zde byl

propad v roce 2017 a následný růst, kdy v posledním roce sledovaného období ukazatel dosahoval 7,67 %, což byla nejvyšší hodnota ROE za posledních pět let. Tento ukazatel lze porovnat s ukazatelem rentability celkového kapitálu. Podle Kubičkové a Jindřichovské (2015) by hodnota ROE měla být větší než hodnota ukazatele ROA a z údajů uvedených v tabulce je zřejmé, že tomu tak opravdu bylo.

U **rentability dlouhodobých zdrojů (ROCE)** opět platí, že čím je hodnota vyšší, tím více zisku firmě přinesou dlouhodobě investované zdroje. Hodnocení tohoto ukazatele je opět stejné jako u předešlých dvou rentabilit. V roce 2017 se ukazatel ROCE propadl pod 4 %, ale v následujícím roce se hodnota zvýšila a přesahovala hodnotu 5 %. V posledním sledovaném roce ukazatel ještě vyrostl o více jak 1 % a hodnota byla větší než 6 %, což je jediný rok, ve kterém ukazatel rentability dlouhodobých zdrojů překonal hranici 6 %.

Poslední ukazatel ROS, neboli **rentabilita tržeb**, říká, jak velký zisk připadne na 1 Kč obratu. Od roku 2015 ukazatel rostl, v roce 2017 nastal opět propad a v roce 2019 hodnota ukazatele dosahovala nejvyššího výsledku a přesáhla dokonce hranici 7 %.

Hodnocení aktivity

Ukazatel říká, jak podnik využívá budov, strojů, dopravních prostředků a jiného produkčního majetku. Pokud má podnik nedostatek aktiv, přichází o možné výnosy a naopak, pokud je v podniku více aktiv, než kolik jich je potřeba, znamená to, že neefektivně hospodaří se svým majetkem a mohou vznikat zbytečné náklady.

Obrat stálých aktiv se využívá při rozhodování o koupi dlouhodobého aktiva. Pokud je hodnota ukazatele nízká, znamená to, že by podnik neměl investovat do nákupu, ale měl by více využívat existující kapacitu. Podle Knápkové, Pavelkové a Štekera (2013) existuje minimální doporučené hodnota, která činí 1. Čím více obrátek bylo za rok uskutečněno, tím více se stálá aktiva podílela na výrobě zisku. Tento ukazatel za celé sledované období mírně přesahuje hodnotu 1. Nejvyšší hodnoty dosáhl v roce 2015, kdy hodnota byla 1,23.

Doba obratu oběžných aktiv, která se udává ve dnech, značí, jak dlouho trvá obrátka oběžných aktiv. V roce 2015 byla doba obratu oběžného majetku nejmenší, a to přesně 251 dní. Rok od roku se doba zvyšuje a v posledním sledovaném roce trvala obrátka 279 dní.

Doba obratu zásob je na tom obdobně. Počet dní v roce 2015 byl 91 a po růstu dní v průběhu let se počet dostal na 101 dní.

Doba obratu krátkodobých pohledávek udává počet dní, za jak dlouho nám zákazník zaplatí. Doporučená hodnota tohoto ukazatele se pohybuje okolo 30 dnů. Z výše vypočítaných výsledků se doba obratu krátkodobých pohledávek průměrného mikro podniku pohybuje od 96 do 109 dnů. Tento počet dní jsou peněžní prostředky vázány v krátkodobých pohledávkách.

Hodnocení zadluženosti

Tyto ukazatele ukazují, jaký je vztah mezi vlastními a cizími zdroji, neboli z jak velké části je podnik financován cizím kapitálem. Do jisté míry zadluženost přispívá k růstu výnosnosti, ale s růstem zadluženosti roste i riziko, kdy podnik nebude schopen splácet úroky a dostane se tak do špatné finanční situace.

Běžná zadluženost udává, kolik % majetku ve společnosti je krytých krátkodobým cizím kapitálem. V průběhu sledovaného období běžná zadluženost klesá a v roce 2019 hodnota dosahovala nejnižší hodnoty, a to 23,70 %.

Úrokové krytí říká, kolikrát je provozní výsledek hospodaření, neboli výsledek hospodaření před odečtením úroků a daní, větší než nákladové úroky. Jinými slovy lze říci, kolikrát je podnik schopen pokrýt úroky, vyplývající z poskytnutých úvěrů, z provozního výsledku hospodaření. Doporučená hodnota se pohybuje od 3 a výše (FinAnalysis, c2000-2022). U průměrného mikro podniku je vidět propad v roce 2017, kdy se hodnota dostala pod 5, ale i tak to lze považovat za dobrý výsledek. V roce 2019 se úrokové krytí dostalo až nad hodnotu 8, což značí vysokou úroveň finanční situace v podniku.

Celková zadluženost by se podle Knápkové (2017) měla pohybovat mezi 30 – 60 %. Nejvyšší procento celkové zadluženosti je v roce 2015, ale i tak je hodnota v doporučeném rozmezí. Nejnižší hodnota je naopak v posledním roce, kdy celková zadluženost byla 45,07 %. Stále se průměrný mikro podnik nachází v doporučeném intervalu hodnot.

Hodnocení nákladovosti

Ukazatele nákladovosti se mohou považovat jako doplňující ukazatele k rentabilitě tržeb. Ukazují, jak jsou výnosy podniku zatíženy vybranými náklady. V tomto případě celkovými a osobními náklady.

Celková nákladovost je poměr mezi náklady a výnosy. V průběhu hospodaření by ukazatel měl klesat. Z tabulky 4 je patrné, že se první čtyři roky hodnoty střídaly a v roce 2015 byla hodnota 0,96, následující rok 0,94, až do roku 2019, kdy byla celková nákladovost nejnižší, a to s číslem 0,93.

Nákladovost osobních nákladů je opět poměr, ale tentokrát mezi osobními náklady a výnosy. V roce 2015 a 2016 byl ukazatel stejný a hodnota dosahovala 0,13. Od roku 2017 do posledního sledovaného roku 2019 byla opět hodnota totožná, a to konkrétně 0,14.

3.2 Průměrný malý podnik

Výsledné údaje finanční analýzy od roku 2015 do roku 2019 průměrného malého podniku jsou uvedeny v tabulce 5.

Tabulka 5: Ukazatele FA průměrného malého podniku

Ukazatele FA	2015	2016	2017	2018	2019
Ukazatele likvidity					
Ukazatel okamžité likvidity	0,42	0,45	0,44	0,44	0,43
Ukazatel pohotové likvidity	1,32	1,28	1,24	1,29	1,30
Ukazatel běžné likvidity	2,55	2,51	2,39	2,43	2,50
Ukazatele rentability					
Rentabilita celkového kapitálu	4,35%	4,79%	3,70%	4,12%	3,59%
Rentabilita vlastního kapitálu	5,06%	5,47%	4,28%	4,61%	3,80%
Rentabilita dlouhodobých zdrojů	4,48%	4,72%	3,85%	4,16%	3,69%
Rentabilita tržeb	5,20%	5,96%	4,83%	5,32%	4,84%
Ukazatele aktivity					
Obrat stálých aktiv	0,95	0,88	0,84	0,83	0,79
Doba obratu oběžných aktiv (dny)	233	234	241	236	249
Doba obratu zásob (dny)	112	115	116	110	120
Doba obratu KP (dny)	76	74	76	79	82
Ukazatele zadluženosti					
Běžná zadluženost	14,72%	14,36%	14,85%	14,32%	13,97%
Úrokové krytí	5,72	6,86	5,37	5,70	5,08
Celková zadluženost	40,13%	39,36%	39,90%	38,59%	35,59%
Ukazatele nákladovosti					
Celková nákladovost	0,95	0,94	0,95	0,95	0,95
Osobních nákladů	0,18	0,19	0,19	0,20	0,21
Počet podniků	839	759	783	715	351

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení likvidity

Ukazatel okamžité likvidity neměl žádné výkyvy a držel se poměrně na stejné úrovni. Co se týče doporučeného rozmezí, tak lze říci, že se hodnoty každého roku nacházely v tomto intervalu.

Obdobně tomu tak bylo u **ukazatelů druhého stupně likvidity**. Od roku 2015 hodnota tohoto ukazatele mírně klesala až do roku 2017, kdy hodnota byla nejnižší, a to přesně 1,24. Od tohoto roku začala pozvolna růst. Každý rok se ovšem hodnota pohybovala v doporučeném rozmezí.

Ukazatel běžné likvidity se u průměrného malého podniku pohyboval okolo 2,5, což je hraniční hodnota, která se považuje za doporučenou. V tomto případě

je to pro podnik varování, protože pokud je hodnota moc vysoká, znamená to, že podnik hospodaří neefektivně se svým oběžným majetkem a peníze, které jsou vázány v tomto majetku, nemohou být využity jiným způsobem.

Hodnocení rentability

Rentabilita celkového kapitálu v prvních dvou letech rostla. V roce 2017 se hodnota propadla pod 4 %. Ovšem nejmenší hodnota byla zaznamenána v roce 2019, kdy hodnota ROA byla pouze 3,59 %. Pokud je hodnota tohoto ukazatele nízká, jsou pro podnik bankovní úvěry velmi nebezpečné.

Rentabilita vlastního kapitálu měla obdobný vývoj. V roce 2017 došlo k propadu hodnoty, následující rok k růstu a v posledním sledovaném roce byla hodnota opět nejmenší, a to 3,8 %. Pozitivní je, že v každém roce hodnota ROE převyšuje hodnotu ROA.

Ukazatele ROCE zobrazují stejný průběh jako u zmíněných dvou ukazatelů. Největší hodnota dosáhla 4,72 % v roce 2016 a nejnižší byla v posledním roce 2019, a to 3,69 %.

Rentabilita tržeb vyjadřuje ziskovou marži. Nejvyšší hodnota byla vypočítána pro rok 2016, kdy 1 Kč tržeb vyprodukovala 5,96 haléřů zisku. Nejnižší hodnota byla hned následující rok, kdy činila 4,83 %.

Hodnocení aktivity

Obrat stálých aktiv od prvního roku sledovaného období každý rok klesal, což pro podnik není ideální. Nejvyšší hodnota nedosahovala ani 1. Pro podnik to znamená, že nesprávně využívá své existující výrobní kapacity. Řešením může být odprodej stálého aktiva.

Doba obratu oběžných aktiv se u průměrného malého podniku neustále zvyšovala, kromě roku 2018, kdy hodnota mírně klesla, ale následující rok dosahovala nejvyšší hodnoty. Vypočítaná hodnota činila 249 dní, což znamená, že přesně tolik dní trvá, než se oběžný majetek přemění na peníze či pohledávku.

Doba obratu zásob se až do roku 2017 zvyšovala, ale v roce 2018 poklesla a hodnota byla v tomto roce nejnižší, a to 110. Následující rok se ale hodnota zvýšila o 9 dní a stala se tak nejvyšší dobou obratu zásob za celý sledovaný interval.

Doba obratu pohledávek by v průběhu let měla klesat. U průměrného malého podniku to bylo naopak a doba obratu pohledávek rostla. Nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2019, kdy doba od prodeje výkonu do přijetí peněžních prostředků trvala 82 dní.

Hodnocení zadluženosti

Běžná zadluženost se během pěti let pohybovala okolo 14 %. Od roku 2017 lze říci, že mírně klesala a v posledním roce byla hodnota nejnižší, a to 13,97 %.

Úrokové krytí dosahovalo nejvyšší hodnoty v roce 2017. Hodnota říká, že kdyby se provozní výsledek hospodaření snížil skoro 7krát, až poté by se společnost dostala do neschopnosti uhradit své úrokové povinnosti. Nejnižší hodnota činila 5,08, což je stále dobrý výsledek.

Celková zadluženost se od roku 2015 do roku 2019 snižovala. I nejmenší hodnota, která byla 35,59 %, spadá do doporučeného rozmezí.

Hodnocení nákladovosti

Celková nákladovost se ve sledovaném období skoro vůbec nevyvíjela, ale zůstala konstantní. Jiné hodnoty dosahovala pouze v roce 2016, a to 0,94.

Nákladovost osobních nákladů pomalu rostla a v roce 2019 byl tedy zaznamenán nejvyšší výsledný údaj 0,21.

3.3 Průměrný střední podnik

V následující tabulce je zobrazen vývoj vybraných ukazatelů finanční analýzy pro průměrný střední podnik. Údaje byly vypočítány pro rok 2015 až 2019.

Tabulka 6: Ukazatele FA průměrného středního podniku

Ukazatele FA	2015	2016	2017	2018	2019
Ukazatele likvidity					
Ukazatel okamžité likvidity	0,36	0,38	0,38	0,37	0,32
Ukazatel pohotové likvidity	1,28	1,25	1,16	1,14	1,06
Ukazatel běžné likvidity	2,68	2,66	2,47	2,36	2,25
Ukazatele rentability					
Rentabilita celkového kapitálu	4,56%	4,72%	4,90%	4,51%	3,91%
Rentabilita vlastního kapitálu	5,28%	5,29%	5,51%	4,75%	4,23%
Rentabilita dlouhodobých zdrojů	4,73%	4,72%	4,82%	4,37%	4,08%
Rentabilita tržeb	5,66%	6,11%	6,35%	5,46%	5,10%
Ukazatele aktivity					
Obrat stálých aktiv	0,94	0,88	0,86	0,86	0,83
Doba obratu oběžných aktiv (dny)	219	229	227	217	224
Doba obratu zásob (dny)	114	121	120	112	118
Doba obratu KP (dny)	69	72	68	69	73
Ukazatele zadluženosti					
Běžná zadluženost	13,49%	13,36%	14,04%	14,33%	15,00%
Úrokové krytí	6,56	7,40	8,28	7,02	5,78
Celková zadluženost	36,01%	35,19%	36,19%	35,42%	34,55%
Ukazatele nákladovosti					
Celková nákladovost	0,94	0,94	0,94	0,95	0,95
Osobních nákladů	0,19	0,20	0,20	0,20	0,22
Počet podniků	355	354	377	358	194

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení likvidity

Ukazatel okamžité likvidity se u průměrného středního podniku pohyboval od 0,32 do 0,38. Obě krajní hodnoty patří do doporučeného rozmezí, které je stanoveno od 0,2 do 0,5. Můžeme říci, že se v průměru hodnota pohybovala ve středu tohoto rozmezí.

U **ukazatele pohotové likvidity** můžeme vidět klesající průběh. Nejnižší hodnota tedy byla vypočítána pro rok 2019, a to konkrétně 1,06. Pokud by vývoj tohoto ukazatele byl stále klesající a hodnota pro následující roky byla pod doporučenou krajní hodnotou 1, znamenalo by to, že podnik není schopen dostát svým závazkům.

Ukazatel běžné likvidity měl totožný vývoj za sledované období. Poslední tři vypočítané údaje můžeme zahrnout do doporučeného rozmezí. První dva přesahují hranici doporučeného rozmezí, a to je hodnota 2,5. Ovšem podle Albertiny sektor A, kam patří zemědělství, dosahuje nejvyšší hodnoty běžné likvidity, a tou je hodnota 3. Na tomto základě lze říci, že i likvidita 3. stupně byla přijatelná.

Hodnocení rentability

Rentabilita celkového kapitálu v prvních třech letech rostla a v roce 2017 dosáhla nejvyšší hodnoty, a to 4,9 %. Poté hodnota začala klesat a v roce 2019 tento ukazatel činil 3,91 %, což byl nejnižší výsledný údaj.

Rentabilita vlastního kapitálu neboli ROE na tom bylo obdobně. V roce 2017 dosahovala rentabilita nejvyšší hodnoty, a to 5,51 % a během dvou let poklesla, kdy v roce 2019 byla naměřena nejmenší hodnota, a to 4,23 %. Opět je dobré říci, že každý rok platilo $ROE > ROA$.

Rentabilita dlouhodobých zdrojů se první tři roky nijak zvlášť nevyvíjela, ale v posledních dvou letech hodně poklesla a z nejvyšší hodnoty, která dosahovala 4,82 % se dostala na 4% hranici, a to přesně 4,08 %.

Hodnocení aktivity

Obrat stálých aktiv se u průměrného středního podniku pohyboval opravdu nízko a ani jeden rok nedosahoval k doporučené hodnotě. Nejvyšší hodnota byla vypočítána pro rok 2015 a od tohoto roku začal ukazatel klesat. V tomto případě lze říci, že nehospodárně využíval svou majetkovou vybavenost.

U ukazatele **dooby obratu oběžných aktiv** se podnik obecně snaží, aby počet dní byl co nejmenší. Z tabulky číslo 6 je vidět, že vývoj tohoto ukazatele byl kolísavý. Nejvyšší hodnota byla v roce 2016, kdy doba obratu oběžného majetku trvala 229 dní. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2018, kdy hodnota tohoto ukazatele činila 217 dní.

Doba obratu zásob se vyvíjela obdobně jako doba obratu oběžných aktiv. Hodnoty se pohybovaly od 112 do 121 dní. Ukazatel určuje, jak dlouho jsou zásoby v podniku skladovány, než dojde k jejich prodeji či spotřebě.

Doba obratu krátkodobých pohledávek první dva roky rostla, ale v roce 2017 se hodnota propadla a byla v tomto roce nejnižší za celé sledované období

,a to 68 dní. Poté ale došlo k prodloužení doby obratu a poslední rok byla hodnota naopak nejvyšší, a to 73 dní. Pokud se doba obratu prodlužuje, může to pro podnik znamenat větší potřebu bankovních úvěrů, se kterými jsou spojovány vyšší náklady.

Hodnocení zadluženosti

Běžná zadluženost se v průběhu sledovaných let vyvíjela rostoucím způsobem. Nejvyšší hodnoty tedy dosahuje v posledním roce 2019, kdy hodnota činila 15 %.

Pokud by se vývoj **úrokového krytí** zobrazil v grafu, měl by podobu pyramidy. Hodnota tedy z počátku rostla a v prostředním roce sledovaného období činila 8,28. Následně úrokové krytí klesalo a v roce 2019 byla vyčíslena nejmenší hodnota tohoto ukazatele, a to 5,78. Knápková a kolektiv (2017) říkají, aby měl podnik dostatek peněžních prostředků pro vlastníky a na platby daní i po uhrazení nákladových úroků, hodnota by měla být vyšší než 5. Na tomto základě můžeme usoudit, že průměrný střední podnik měl dostatečné množství financí na úhradu výše zmíněných povinností.

Celková zadluženost se po celý sledovaný interval pohybovala u krajní doporučené hodnoty, která byla stanovena na 30 %. Nejvyšší hodnota byla vypočítána pro rok 2017, kdy dosahovala 36,19 %. Nejnižší hodnota byla o dva roky později v roce 2019, a to 34,55 %.

Hodnocení nákladovosti

Celková nákladovost nabývala pouze dvou hodnot v průběhu pěti let, a to 0,94 od začátku sledovaného období do roku 2017 a od následujícího roku do roku 2019 se nákladovost zvýšila o 0,01 na hodnotu 0,95. Pokud se hodnota zvyšuje, znamená to, že buď podniku rostou náklady, anebo se snižují výnosy.

Nákladovost osobních nákladů měla pomalý růst, kdy v roce 2015 byl poměr mezi osobními náklady a výnosy nejmenší, a to 0,19. Následné tři roky byla hodnota konstantní a nijak se nevyvíjela. Poslední rok se zvýšila oproti předcházejícímu roku o 0,2 na hodnotu 0,22.

3.4 Průměrný velký podnik

V poslední tabulce č. 7 jsou uvedeny výsledky ukazatelů finanční analýzy pro podnik s nejvíce zaměstnanými osobami, jejichž počet přesahuje 250. Zde se označuje jak průměrný velký podnik. Ukazatele byly vypočítány pro pět let počínaje rokem 2015.

Tabulka 7: Ukazatele FA průměrného velkého podniku

Ukazatele FA	2015	2016	2017	2018	2019
Ukazatele likvidity					
Ukazatel okamžité likvidity	0,36	0,25	0,30	0,17	0,26
Ukazatel pohotové likvidity	1,35	1,37	1,42	1,04	1,62
Ukazatel běžné likvidity	2,91	2,74	2,72	2,25	3,57
Ukazatele rentability					
Rentabilita celkového kapitálu	7,56%	7,51%	5,62%	6,45%	7,36%
Rentabilita vlastního kapitálu	8,16%	7,28%	6,31%	7,89%	7,18%
Rentabilita dlouhodobých zdrojů	7,36%	6,56%	5,77%	7,24%	6,58%
Rentabilita tržeb	8,08%	7,17%	7,79%	10,19%	12,25%
Ukazatele aktivity					
Obrat stálých aktiv	1,17	1,24	0,93	0,82	0,67
Doba obratu oběžných aktiv (dny)	164,90	183,65	179,12	157,27	206,40
Doba obratu zásob (dny)	88,66	92,10	85,78	84,65	112,57
Doba obratu KP (dny)	53,33	65,65	60,51	58,07	75,16
Ukazatele zadluženosti					
Běžná zadluženost	11,85%	13,94%	11,51%	11,69%	7,72%
Úrokové krytí	19,91	29,71	30,91	35,86	40,36
Celková zadluženost	25,17%	25,94%	22,07%	22,26%	18,02%
Ukazatele nákladovosti					
Celková nákladovost	0,92	0,93	0,92	0,90	0,88
Osobních nákladů	0,13	0,15	0,14	0,16	0,19
Počet podniků	6	5	7	8	5

Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení likvidity

Ukazatel okamžité likvidity se v prvním roce pohyboval uprostřed doporučeného rozmezí. Od tohoto roku ale ukazatel klesal a v roce 2018 se dosahoval 0,17, což znamená, že se dokonce dostal pod kritickou hodnotu 0,2. Pro průměrný velký podnik to mohlo znamenat, že nebyl schopen plnit své platební povinnosti a dostát svým závazkům, neboť byl v platební neschopnosti.

Ukazatel pohotové likvidity měl z počátku rostoucí vývoj, ale v předposledním roce 2018 se hodnota okrajově dostala k dolní hranici doporučeného rozmezí. Pokud

by se hodnota dostala pod 1, mohl by podnik zvýšit likviditu případným prodejem zásob (Knápková et al., 2013)

Ukazatel běžné likvidity se pohyboval od 2,25 do 3,57. Jak již bylo zmíněno u průměrného středního podniku, sektor A se považuje za odvětví s nejvyšší běžnou likviditou. Proto hodnota 3,57 může být brána pozitivně.

Hodnocení rentability

Rentabilita celkového kapitálu se první dva roky udržovala na podobné úrovni, následně hodnota poklesla na 5,62 %, kdy byla naměřena nejmenší hodnota za sledované období a poté se ukazatel ROA zvyšoval a dostal se opět přes hranici 7 %.

Rentabilita vlastního kapitálu měla v roce 2015 hodnotu přes 8 %, což znamená, že přesně 8,16 čistého zisku připadne na 1 Kč investovaného kapitálu investorem či akcionářem. Naopak nejmenší rentabilita byla v roce 2017, kdy dosahovala 6,31 %.

Rentabilita dlouhodobých zdrojů vykazovala poměrně kolísavý trend. V prvním roce byla hodnota vypočítána na 7,36 %, poté ale došlo k poklesu až do roku 2017, kdy byla hodnota menší než 6 %, ale poslední rok už přesahovala zmíněné procento a výsledek činil 6,58 %.

Rentabilita tržeb se v prvním roce jevila poměrně dobře, neboť hodnota byla 8,08 %. V roce 2016 ukazatel ROS poklesl k 7 %, ale od následujícího roku došlo ke skokovému růstu a v roce 2019 hodnota dosáhla zajímavého výsledku, a to 12,25 %. Tento ukazatel je nápomocný při hodnocení úspěšnosti a efektivnosti celého chodu podniku. Z toho můžeme průměrný velký podnik považovat za prosperující.

Hodnocení aktivity

Vývoj **obratu stálých aktiv** vypadal z počátku velmi dobře, protože jeho hodnota stoupala. Nejvyšší hodnotu nabídl rok 2016, a to 1,24. Následující roky se obrat dostal pod hodnotu 1 a v posledním roce hodnota činila 0,67.

Doba obratu oběžných aktiv v roce 2018 trvala 157 dní, což byla nejnižší vypočítaná hodnota pro tento ukazatel za sledované období. Nejdelší doba, kdy byl oběžný majetek v podniku vázán, trvala 206 dní, a to hned následující rok 2019.

Doba obratu zásob měla obdobný vývoj jako výše zmíněná doba obratu. Hodnoty, které tvořily krajní meze, byly v roce 2018, kdy doba obratu zásob trvala 85 dní a v roce 2019, kdy obrat zásob činil 113 dní.

Poslední vybraný ukazatel aktivity **doba obratu krátkodobých pohledávek** měla nejlepší hodnotu v prvním sledovaném roce, a to 53 dní. Nejdéle průměrný velký podnik dostal zapláceno od svých zákazníků v roce 2019, kdy doba obratu KP trvala 75 dní.

Hodnocení zadluženosti

Ukazatel **běžné zadluženosti** se první čtyři roky pohyboval od 11,51 % do 13,94 %, ovšem v roce 2019 se hodnota propadla na 7,72 %.

Úrokové krytí v průběhu sledovaného období neustále rostlo. V roce 2015 začínalo na hodnotě 19,91 a v posledním roce 2019 bylo úrokové krytí dokonce jednou tak vysoké, a to 40,36. Znamená to, že provozní výsledek hospodaření byl 40krát větší než nákladové úroky.

Celková zadluženost se v prvních čtyřech letech pohybovala v průměru okolo 23 - 24 %, ale v roce 2019 hodnota poklesla na 18,02 %. Ve všech pěti letech se průměrný velký podnik nevyskytoval v doporučeném rozmezí.

Hodnocení nákladovosti

Celková nákladovost měla od roku 2016 klesající tendenci a v roce 2019 činila hodnota 0,88. Nejvyšší hodnota byla vyčíslena pro rok 2016, kdy hodnota dosahovala 0,93.

Nákladovost osobních nákladů měla oproti celkové nákladovosti v roce 2019 nejvyšší hodnotu, a to 0,19. Nejnižší byla vypočítána pro rok 2015, kdy vykazovala hodnotu 0,13.

4 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ

V této kapitole jsou výsledky z výše uvedených tabulek shrnuty a dané velikostní podniky porovnány mezi sebou. Díky tomu mohl být sepsán závěr a provedeno rozhodnutí, zda má opravdu velikost podniku vliv na výsledek hospodaření. Pro vybraný jeden ukazatel z celé skupiny byl vytvořen graf pro lépe viditelný vývoj daného ukazatele.

Porovnání likvidity

Nejvyšší hodnota ukazatele **běžné likvidity**, která byla vypočítána, činila 0,45 a byla v průměrném malém podniku v roce 2016. I přesto, že se jedná o nejvyšší běžnou likviditu, stále se udržela v doporučeném rozmezí. Nejnižší hodnota se už dostala pod toto doporučené rozmezí a dosahovala 0,17 v průměrném velkém podniku v roce 2018. Po zprůměrování hodnot lze říci, že průměrný velký podnik dosahoval nejnižší likvidity s číslem 0,27, za ním se vyskytuje průměrný střední podnik s hodnotou 0,36, průměrný mikro podnik s hodnotou 0,40 a poslední je průměrný malý podnik s likviditou 0,44. Na tomto základě lze konstatovat, že podniky s vyšším počtem zaměstnanců (nad 50) se spíše pohybují v dolní části doporučeného rozmezí a mají spíše našlápnuto do situace platební neschopnosti. Naopak mikro a malý podniky dosahují vyšších hodnot běžné likvidity, což může znamenat nevhodné nakládání s krátkodobým finančním majetkem.

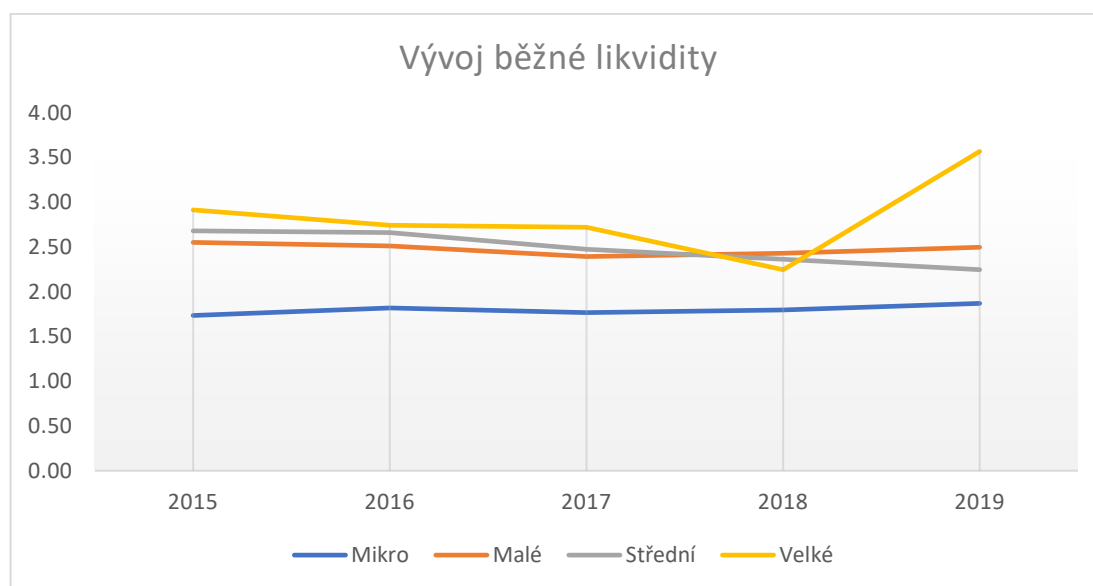
Ukazatel **pohotovosti likvidity** měl obě krajní hodnoty v průměrném velkém podniku, a to v roce 2018, kdy hodnota byla 1,04, a nejvyšší hodnota byla hned následující rok 1,62. Po udělení průměru z hodnot za všech pět let vyšla nejvyšší hodnota právě průměrnému velkému podniku, a to 1,36. Průměrný malý podnik se udržuje na druhém místě s průměrnou pohotovostí likviditou 1,29, za ním je průměrný střední podnik s hodnotou 1,18 a s podobnou hodnotou 1,15 je průměrný mikro podnik na posledním místě. V tomto případě už nelze říci, že podniky s méně zaměstnanci mají nižší likviditu.

Ukazatel **běžné likvidity** měl nejmenší hodnotu v průměrném mikro podniku v prvním sledovaném roce 2015, a to 1,73. Nejvyšší byla naměřena v roce 2019 u průměrného velkého podniku, kdy číslo činilo 3,57. Znamená to, kolikrát oběžný majetek pokryje krátkodobé závazky. Pokud je přihlédnuto na průměry, tak průměrný velký podnik

pokryje své krátkodobé dluhy nejvíce krát, neboť hodnota je 2,84. Nejmenší průměrnou hodnotu má podnik s nejméně zaměstnanci, kdy hodnota činí 1,8. Průměr zbylých dvou velikostí je totožný a hodnota je 2,48.

V grafu 1 je zobrazen zajímavý vývoj tohoto ukazatele. Zde je vidět jak vývoj u podniků s počtem zaměstnanců do 250 je konstantní, a tudíž nemá žádné výkyvy. U průměrného velkého podniku je viditelný skok z nízké hodnoty ukazatele na vysokou v posledních dvou letech.

Graf 1: Vývoj běžné likvidity

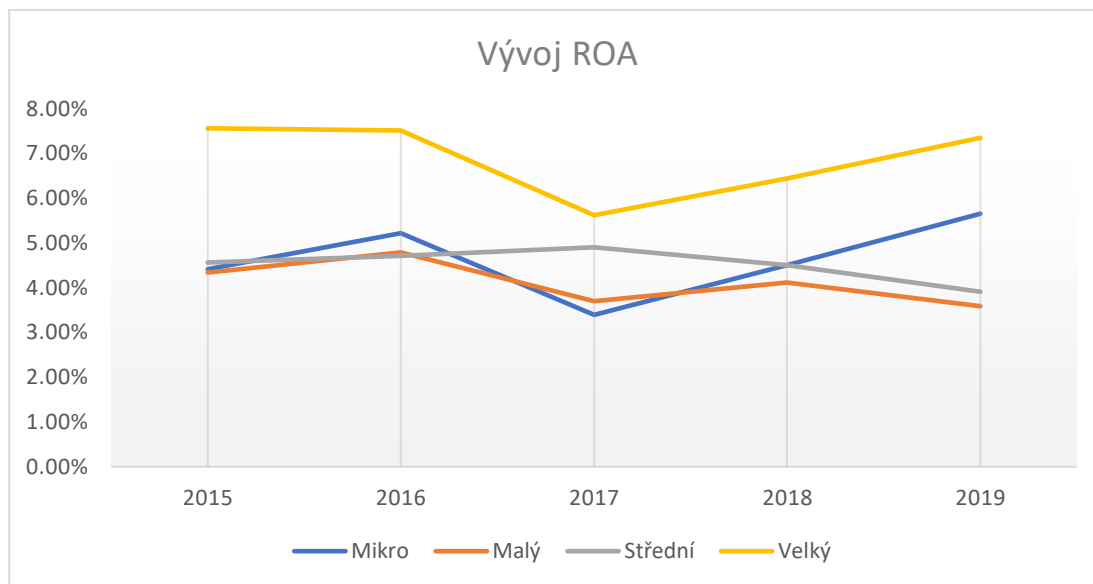
Zdroj: vlastní zdroj

Porovnání rentability

Nejnižší hodnotu ukazatele **rentability celkového kapitálu** měl průměrný mikro podnik, a to 3,39 % v roce 2017. Průměrný velký podnik měl naopak hodnotu ukazatele nejvyšší 7,56 % v prvním sledovaném roce 2015. Pokud porovnáme průměr vývoje každé z velikostí, můžeme říci, že nejhorší ukazatel ROA má průměrný malý podnik, jelikož průměr činí 4,11 %. Je to z toho důvodu, že se hodnota dvakrát za sledované období dostala pod hranici 4 %. Za ním se nachází průměrný střední podnik, který má hodnotu průměrného ROA 4,52 %. Je zajímavé, že i přes naměření nejnižší hodnoty u průměrného mikro podniku můžeme pozorovat vyšší průměr než u předešlých dvou zmíněných podniků, který je 4,62 %. Podnik s nejlepší průměrnou hodnotou je velká účetní jednotka, kde průměr činí skoro 7 %. V následujícím grafu je ukázán vývoj během pěti sledovaných let. Je v něm dobře vidět, jak se hodnoty velkého podniku

pohybují nad ostatními, anebo jak se hodnota v mikro podniku propadla a následně kopírovala růst jako velký podnik.

Graf 2: Vývoj ROA

Zdroj: vlastní zdroj

Nejnižší hodnotu ukazatele **rentability vlastního kapitálu** najdeme v průměrném malém podniku v roce 2019 a činila 3,8 %. Nejlepší rentabilita je opět k vidění u průměrného velkého podniku v roce 2015, kdy hodnota byla 8,16 %. Co se týče průměrné hodnoty ze všech výsledků pěti let je na tom nejhůře malý podnik s hodnotou 4,64 %. Za ním se zdržuje průměrný střední podnik s výsledným údajem 5,01 %. Překvapivě dobře si vedl průměrný mikro podnik, neboť průměrný ukazatel ROE je 6,32 %. Hodnoty se v průběhu sledovaných let pohybovaly mezi 6-7 % kromě jednoho roku, a proto je průměr vyšší než u podniků s více zaměstnanci (od 10 do 205 zaměstnaných). Nejlépe z pohledu schopnosti vytvořit nové zdroje z vloženého kapitálu na tom je průměrný velký podnik s průměrnou hodnotou ukazatele 7,37 %. Na tomto základě lze říci, že i když má podnik nejméně zaměstnanců, neznamená to nejnižší hodnotu ROE.

Rentabilita dlouhodobých zdrojů je na tom obdobně jako hodnocení ROE. Nejnižší hodnota byla vypočítána pro rok 2019 v průměrném malém podniku a činila 3,69 %. Nejvyšší ROCE měl průměrný velký podnik v roce 2015, a to hodnota byla 7,36 %. Po zprůměrování vyšlo nejnižší číslo pro průměrný malý podnik 4,18 %. Podnik s druhou nejhorší rentabilitou dlouhodobých zdrojů je střední, neboť výsledek

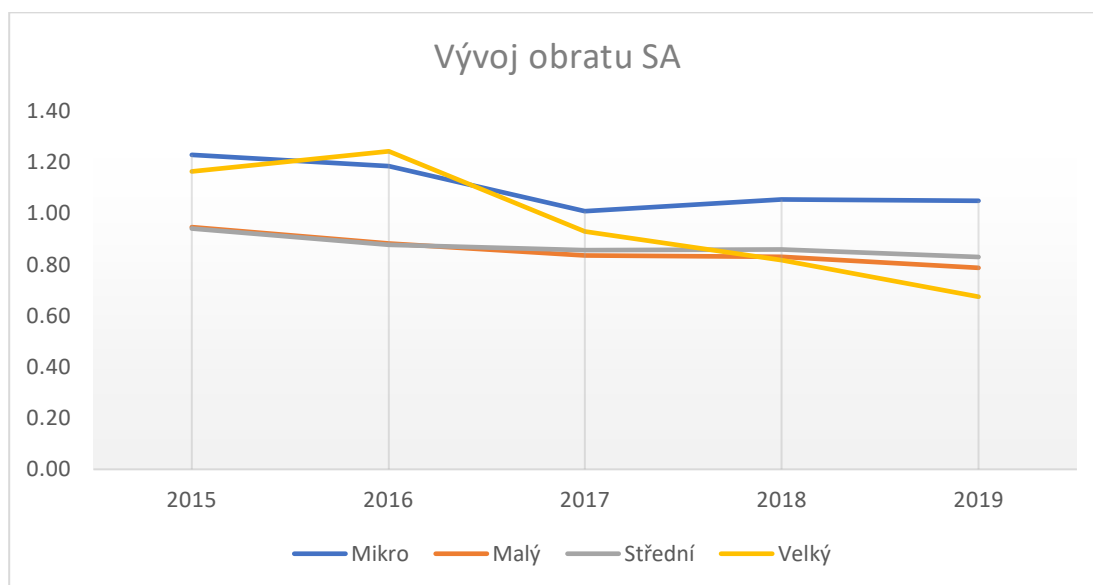
je 4,54 %. Nad 5 % se dostal průměrný mikro podnik a hodnota činila přesně 5,29 %. Nejlepší průměr má velký podnik, a to 6,7 %. Opět lze usoudit, že nezáleží na počtu zaměstnanců.

Nejnižší ukazatel **rentability tržeb** byl naměřen v průměrném mikro podniku v roce 2017 a hodnota byla 3,73 %. Poslední vybraný ukazatel rentability měl opět nejlepší průměrný velký podnik, kdy hodnota byla opravdu vysoká, a to 12,25 % v roce 2019. S ohledem na průměry lze říci, že nejhůře na tom je průměrný malý podnik s hodnotou 5,23 %. V tomto bodě můžeme zmínit, že všechny průměrné ukazatele rentability má nejnižší právě tato velikostní skupina. Za ním najdeme průměrný mikro podnik, kde hodnota je 5,35 %. Za nejlepší průměr lze považovat hodnotu 9,1 %, kterou dosáhl průměrný velký podnik.

Porovnání aktivity

Nejvyšší i nejnižší hodnota **obratu stálých aktiv** byla vypočítána v průměrném velkém podniku. Největší obrátkovost byla v roce 2016, kdy obrat činil 1,24 a naopak nejméně obrátek zobrazuje rok 2019, kdy se stálá aktiva proměnila v peněžní prostředky za sledovaný rok 0,67 krát. Nejlepší průměrný ukazatel má mikro podnik, jehož hodnota je 1,11 a jako jediná velikostní skupina má obrátkovost přes 1. Na druhém místě je průměrný velký podnik s hodnotou 0,97. Za ním se nachází průměrný střední podnik, který má hodnotu obratu stálých aktiv 0,87 a podnik s nejnižší průměrnou obrátkovostí je podnik s počtem zaměstnanců od 10 do 50, kde je hodnota skoro stejná, a to 0,86. V grafu 3 je ukázán vývoj. Je zde vidět, jak průměrný malý a průměrný střední podnik měl vývoj hodně podobný a ze začátku roku se křivky překrývaly. Dále se v grafu zrcadlí klesání obratu stálých aktiv u průměrného velkého podniku od roku 2016.

Graf 3: Vývoj obratu stálých aktiv

Zdroj: vlastní zdroj

Doba obratu oběžných aktiv trvala nejdéle v roce 2019 v průměrném mikro podniku celých 279 dní. U doby obratu se podnik snaží, aby trvala co nejkratší dobu, a to se povedlo velkému podniku v roce 2018, kdy hodnota činila 157 dní. Podle průměrné hodnoty lze říci, že nejhůře hospodaří s oběžným majetkem mikro podnik, neboť průměrná hodnota je 267 dní. S dobou obratu 239 dní se za průměrným mikro podnikem vyskytuje průměrný malý podnik. Za ním se řadí velikostní skupina s počtem zaměstnanců od 50 do 250, kde doba obratu v průměru trvala 223 dní. Nejméně dní doba obratu trvala v průměru 178 dní ve velké účetní jednotce. Zde lze říci, že čím větší velikostní skupina, tím více dní trvá doba obratu oběžných aktiv.

Nejdelší **doba obratu zásob** byla v průměrném středním podniku v roce 2016 a trvala 121 dní. Nejlépe na tom byl průměrný velký podnik s dobou obratu 85 dní za rok 2018. Podnik s nejdelší průměrnou dobou obratu je střední účetní jednotka a vypočítaná hodnota je 117 dní. Pouze o dva dny kratší průměrná doba obratu je v průměrné malé společnosti. Podnik s druhou nejkratší průměrnou dobou obratu zásob je mikro podnik, jehož hodnota je 96 dní. Nejlépe nakládá se zásobami průměrný velký podnik, protože průměrně jsou zásoby v podniku do jejich spotřeby či prodeje, a to 93 dní.

Hodnocení **doby obratu krátkodobých pohledávek** je obdobné jako doba obratu oběžných aktiv, jelikož nejvyšší hodnota byla v průměrném mikro podniku v roce 2018 i v roce 2019, kdy doba obratu trvala 109 dní. Nejméně trvajících doba byla

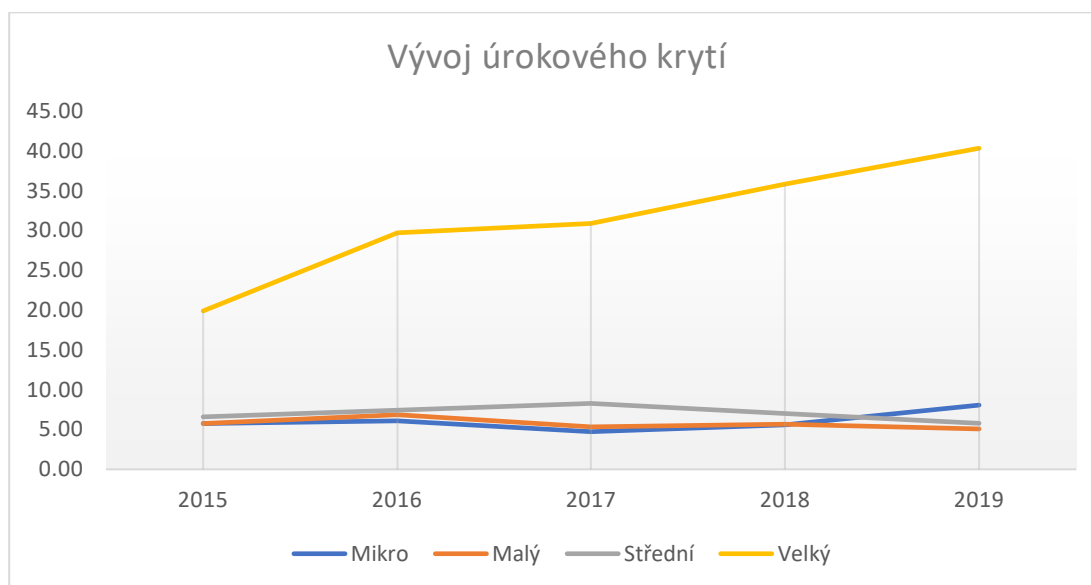
v průměrném velkém podniku v roce 2015, kdy výsledný údaj byl 53 dní. Nejděší průměrnou dobu obratu měla mikro účetní jednotka, kdy trvala 102 dní a je to jediná hodnota přes 100 dní. Za mikro podnikem najdeme průměrný malý podnik s průměrnou dobou 78 dní. S dobou kratší o 8 dní se za malou účetní jednotku řadí průměrný střední podnik. V průměru nejrychleji dostal zapláceno průměrný velký podnik, neboť hodnota činí 63 dní.

Porovnání zadluženosti

Ukazatel **běžné zadluženosti**, který popisuje, jaká úroveň majetku je kryta krátkodobými bankovními úvěry a krátkodobými závazky, byla nejvyšší v průměrném mikro podniku v roce 2015, a to 26,11 %. Nejnižší hodnota byla v průměrném velkém podniku v roce 2019, kde ze 7,72 % byl majetek kryt krátkodobými cizími zdroji. V průměru má nejvyšší běžnou zadluženost mikro podnik, a to 24,59 %. Kolem 14 % má průměrný malý i průměrný střední podnik a nejmenší běžnou zadluženost má velký podnik s hodnotou 11,34 %. Znamená to, že menší podniky svůj majetek více kryjí krátkodobým cizím kapitálem.

Úrokové krytí, které říká, kolikrát je podnik schopen pokrýt úroky z úvěru, měl nejnižší průměrný mikro podnik v roce 2017, kdy měl úrokové krytí pouze 4,73. Naopak několika násobně vyšší hodnotu měl průměrný velký podnik v roce 2019 a výsledný údaj činil 40,36. Díky této vysoké hodnotě má celý průměr ze sledovaného období 31,35, což značí dobře prosperující podnik. Podniky s počtem zaměstnanců nižším než 250 měly úrokové krytí pod hodnotu 10. S průměrným druhým nejvyšším úrokovým krytím je střední podnik s hodnotou 7,01. I přesto, že měl průměrný mikro podnik nejmenší naměřenou hodnotu, tak jeho průměr je 6,04, což je vyšší než hodnota průměrného malého podniku, jehož průměrné úrokové krytí za sledované období je 5,75. V následujícím grafu je ukázáno, jak vysoko nad ostatními se pohybovaly hodnoty průměrného velkého podniku, a jak se ostatní podniky vyskytují v podobné úrovni.

Graf 4: Vývoj úrokového krytí

Zdroj: vlastní zdroj

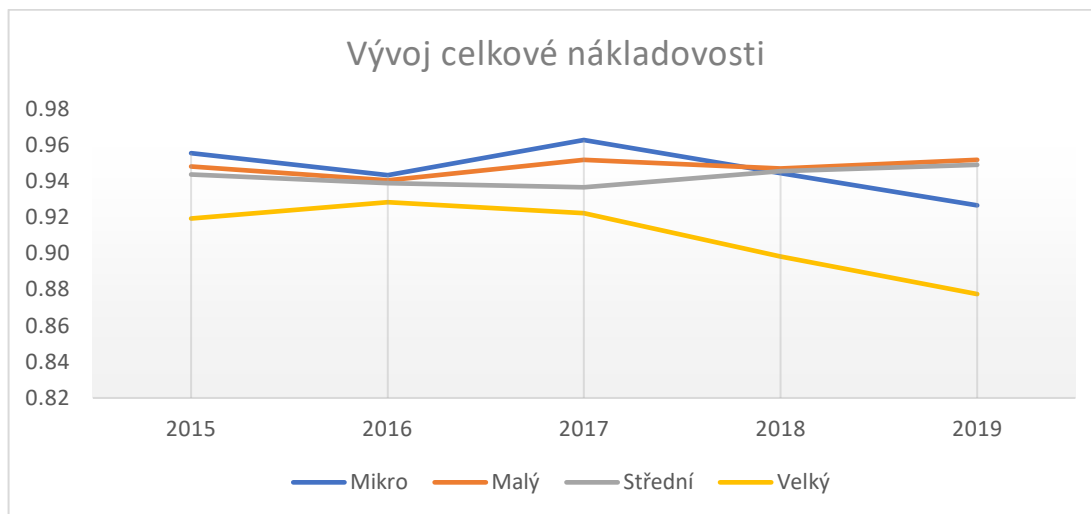
Celková zadluženost ukazuje, z kolika procent je majetek financován z cizích zdrojů. Nejvyšší hodnota zadluženosti byla vypočítána v roce 2015 u průměrného mikro podniku a činila 53,68 %. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v průměrném velkém podniku 18,02 % v roce 2019. Pokud by se vývoje přenesly do grafu, ukazovaly by 4 roviny, kdy v horní části by se nacházel průměrný mikro podnik se střední hodnotou 49,34 %. Pod ním průměrná malá společnost s hodnotou 38,71 %, s nižší zadlužeností v průměru 35,47 % se nachází průměrný střední podnik a s nejnižší průměrnou hodnotou 22,69 % lze zařadit průměrný velký podnik. Na tomto základě lze konstatovat, že čím je podnik větší, tím z větší části kryje svá aktiva vlastním kapitálem.

Porovnání nákladovosti

Podnik se snaží mít **celkovou nákladovost** co nejnižší. Největší pravděpodobnost, že se velikost výnosů bude rovnat velikosti nákladů, byla v podniku s nejméně zaměstnanci, kde byla naměřena nejvyšší hodnota, a to 0,96 v roce 2015 i v roce 2017. Naopak nejnižší hodnota byla vypočítána v roce 2019 v průměrném velkém podniku a činila 0,88. Po zprůměrování hodnot ze všech pěti let na tom je nejhůře průměrný mikro podnik společně s průměrným malým podnikem, kde hodnota vyšla stejná, a to 0,95. O něco málo lépe je na tom průměr střední účetní jednotky, který činí 0,94. Nejlepší průměrnou celkovou nákladovost má velký podnik, kde je hodnota

vypočítána na 0,91. Pro lepší představu byly hodnoty převedeny do grafu 5. Je zde vidět klesající křivka u průměrného velkého podniku a vývoj zbylých velikostních skupin.

Graf 5: Vývoj celkové zadluženosti

Zdroj: vlastní zdroj

Nákladovost osobních nákladů se hodnotí obdobně jako celková. Nejnížší hodnoty ukazatele dosáhl průměrný mikro podnik v roce 2015 i 2016, kde zaznamenaná hodnota činila 0,13. Nejvyšší byla v roce 2019 vypočítána v průměrném středním podniku, kde hodnota byla 0,22. S přihlédnutím na průměrné hodnoty lze říci, že nejvyšší průměrnou hodnotu nákladovosti osobních nákladů má průměrný střední podnik, neboť hodnota dosahuje 0,20. Hned za ním je průměrný malý podnik s hodnotou 0,19. Průměrný velký podnik se řadí na další místo s hodnotou ukazatele 0,15. Nejlepší průměrnou nákladovost osobních nákladů má průměrný mikro podnik, kde hodnota byla vypočítána na 0,14.

ZÁVĚR

Předmětem bakalářské práce bylo zhodnotit vývoj hospodaření zemědělských podniků, které byly rozděleny podle velikosti do čtyř velikostních skupin. Pro vyhodnocení a splnění cíle byly využity vybrané finanční ukazatele z finanční analýzy a data použitá ve výpočtech byla čerpána z databáze Albertina. Dílčím cílem bylo ukázat, zda má velikost podniku vliv na výsledek hospodaření.

První část práce obsahovala úvod do tématu zemědělství a problematiky finanční analýzy. Pro uvedení do tématu zemědělství byla vysvětlena jeho specifika a produkční faktory. V tématu finanční analýzy byly vyjmenovány finanční výkazy a ukázána jejich struktura. Také bylo v práci zobrazeno schéma uživatelů finanční analýzy a jeho popsání. Důležitá teorie, ze které se vycházelo u zhodnocení výsledků finančních ukazatelů, byla o analýze poměrových ukazatelů a o analýze rozdílových ukazatelů.

Druhá část práce byla věnována výpočtu finančních ukazatelů. Nejdříve došlo k vymazání neúplných nebo nesprávných dat z databáze Albertina. Poté se data z rozvahy a z výkazu zisků a ztrát zprůměrovaly a byla sestavena finanční analýza. Na základě výpočtu finančních ukazatelů lze říci, že si průměrné podniky všech velikostních skupin vedly dobře, což dokazují kladné ukazatele rentability. Předpoklad, že velikost zemědělského podniku ovlivňuje efektivitu jeho hospodaření se nepotvrdil. U ukazatelů likvidity nelze jasně vyjádřit, zda si větší podniky vedly lépe než podniky s menším počtem zaměstnanců. Vyplývá to z toho, že průměrné ukazatele všech velikostních skupin se nacházejí v doporučeném rozmezí. U ukazatelů rentability si průměrný mikro podnik vedl lépe než průměrný malý či průměrný střední podnik. U ukazatelů aktivity byl vývoj obratu stálých aktiv nejlepší u průměrného mikro podniku a jeho hodnoty byly dokonce vyšší než u průměrného velkého podniku. Doby obratu měl nejkratší průměrný velký podnik, ať už se jednalo o zásoby, oběžná aktiva či krátkodobé pohledávky. Ovšem průměrný mikro podnik dost konkuroval zbylým dvou velikostem. Hodnoty ukazatelů zadluženosti měl nejlepší průměrný velký podnik, ale u běžné zadluženosti mohl konkurovat průměrný střední i malý podnik. Průměrný mikro podnik byl schopný se udržet v doporučeném rozmezí co se týče zadluženosti, a proto vyšší čísla nemusí být brána negativně. U úrokového krytí bylo jasně vidět, že průměrný velký podnik má hodnoty několikrát vyšší než ostatní velikostní skupiny. U ukazatelů nákladovosti se hodnoty a vývoje pohybovaly na podobné úrovni u všech

velikostí. Po zpracování finanční analýzy byly zobrazeny vývoje vybraných ukazatelů všech velikostních skupin a došlo se k závěru, že kategorie průměrných velkých podniků měla ve většině případů nejlepší hodnoty a tím se trochu liší od ostatních velikostních skupin. Na druhou stranu je důležité zmínit, že velkých zemědělských podniků je málo, a proto průměr může být zkreslený. Co se týče zbylých velikostních skupin, lze tvrdit, že jejich velikost neovlivňuje hospodaření, neboť vývoj ukazatelů a hodnoty byly podobné a tedy si podniky mohou konkurovat.

SUMMARY

The aim of the bachelor thesis is based on data from the Albertina database to evaluate the development of agricultural society divided by size. The theoretical part explains the specifics of agriculture and financial analysis.

The practical part describes the Albertina database used, from which the balance sheets and profit and loss statements are taken. In this bachelor thesis, the data include only agricultural holdings classified according to the CZ-NACE classification of activities. Furthermore, the methodological procedure explains the selection of financial indicators, the subsequent use of these indicators and their calculation from the average company divided by size in a longer time series. In the end, there is a comparison of the efficiency of the average farm by size and with the average of the whole group.

Keywords: agricultural, agricultural holdings, financial analysis, financial indicators

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Blaha, Z. S., & Jindřichovská, I. (2006). *Jak posoudit finanční zdraví firmy* (3., rozš. vyd). Praha: Management Press.
- Boučková, B., Sůvová, H., & Pletichová, D. (2001). *Cvičení z ekonomiky agrárního sektoru* (Vyd. 5). Credit.
- Dvořáková, D. (2012). *Specifika účetnictví a oceňování v zemědělství*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.
- Fibířová, J. (2015). *Manažerské účetnictví: nástroje a metody* (2., aktualiz. a přeprac. vyd). Praha: Wolters Kluwer.
- Grünwald, R., & Holečková, J. (2007). *Finanční analýza a plánování podniku*. Praha: Ekopress.
- Hrala, V., Vitvarová, J., & Kašpar, V. (1995). *Geografie světového hospodářství: vybrané kapitoly* (3. dot. 1. vyd). Praha: Vysoká škola ekonomická.
- Jindřichovská, I. (2013). *Finanční management*. V Praze: C.H. Beck.
- Kislingerová, E. (2010). *Manažerské finance* (3. vyd). V Praze: C.H. Beck.
- Knápková, A., & Pavelková, D. (2010). *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. Praha: Grada.
- Knápková, A., Pavelková, D., & Šteker, K. (2013). *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady* (2., rozš. vyd). Praha: Grada.
- Konečný, M. (2005). *Finanční analýza a plánování* (Vyd. 10., přeprac). Brno: Zdeněk Novotný.
- Konvalina, P. (2007). *Právní normy a dotace v ekologickém zemědělství: odborná monografie*. V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta.
- Kubíčková, D., & Jindřichovská, I. (2015). *Finanční analýza a hodnocení výkonnosti firmy*. V Praze: C.H. Beck.
- Pešková, R., & Jindřichovská, I. (2012). *Finanční analýza* (2., aktualiz. vyd). Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu.

- Rolný, I., & Lacina, L. (2004). *Globalizace, etika, ekonomika* (2., rozš. vyd).
Ve Věrovanech: Jan Piszkwicz.
- Růčková, P. (2011). *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi* (4., aktualiz.
vyd). Praha: Grada.
- Růčková, P. (2015). *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi* (5.,
aktualizované vydání). Praha: Grada Publishing.
- Samsonová, P., Šarapatka, B., & Urban, J. (2005). *Přínos ekologického zemědělství
pro kvalitu podzemních a povrchových vod*. Šumperk: PRO-BIO.
- Sedláček, J. (1999). *Účetní data v rukou manažera: finanční analýza v řízení firmy*.
Praha: Computer Press.
- Sedláček, J. (2011). *Finanční analýza podniku* (2., aktualiz. vyd). Brno: Computer
Press.
- Scholleová, H. (2008). *Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy*. Praha: Grada.
- Svatoš, M. (2008). *Ekonomika agrárního sektoru: (vybraná témata)*. V Praze: Česká
zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta.
- Svatoš, M. (2018). *Ekonomika agrárního sektoru: (vybraná témata)* (Vydání druhé).
V Praze: Česká zemědělská univerzita.
- Synek, M., & Kislíngerová, E. (2010). *Podniková ekonomika* (5., přeprac. a dopl. vyd).
V Praze: C.H. Beck.
- Váchal, J., & Moudrý, J. (2002). *Projektování trvale udržitelných systémů hospodaření*.
České Budějovice: Jihočeská univerzita.
- Zdeněk, R. (2016). *Finanční analýza a plánování: sbírka řešených příkladů* (1. vyd).
České Budějovice: Jihočeská univerzita, Ekonomická fakulta.

Internetové zdroje

Cash-flow (výkaz o peněžních tocích) [Online]. (2022). Retrieved March 20, 2022, from <https://www.madati.cz/info/delfinheslatxt.asp?cd=218&typ=r&levelid=CASHFLOW.HTM>

Časové rozlišení aktiv [Online]. (2017). Retrieved March 20, 2022, from <https://www.febmat.com/clanek-casove-rozliseni-aktiv/>

Časové rozlišení pasiv [Online]. (2017). Retrieved March 20, 2022, from <https://www.febmat.com/clanek-casove-rozliseni-pasiv/>

Rozdílové ukazatele [Online]. (2016). Retrieved March 20, 2022, from <https://managementmania.com/cs/rozdilove-ukazatele>

Slovníček účetních pojmů [Online]. (c2006-2022). Retrieved April 11, 2022, from <http://www.testyzucetnictvi.cz/slovnicek-ucetnich-pojmu.php?pojem=pasiva>

Vodní eroze půdy [Online]. (c2009-2022). Retrieved March 20, 2022, from <https://eagri.cz/public/web/mze/puda/ochrana-pudy-a-krajiny/degradace-pud/vodni-eroze-pudy/>

Zákon č. 114/1992 Sb. [Online]. (c2010-2022). Retrieved April 11, 2022, from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-114?text=114%2F1992>

Zemědělství: Rostlinná výroba [Online]. (c2009-2022). Retrieved March 20, 2022, from <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/roslinna-vyroba/>

Zemědělství: Živočišná výroba [Online]. (c2009-2022). Retrieved March 20, 2022, from <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/zivocisna-vyroba/>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Struktura rozvahy	22
Tabulka 2: Příklady časového rozlišení aktiv	23
Tabulka 3: Časové rozlišení pasiv příklady	24
Tabulka 4: Ukazatele FA průměrného mikro podniku	37
Tabulka 5: Ukazatele FA průměrného malého podniku	42
Tabulka 6: Ukazatele FA průměrného středního podniku	45
Tabulka 7: Ukazatele FA průměrného velkého podniku	48

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj běžné likvidity	52
Graf 2: Vývoj ROA.....	53
Graf 3: Vývoj obratu stálých aktiv	55
Graf 4: Vývoj úrokového krytí	57
Graf 5: Vývoj celkové zadluženosti.....	58

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schématické znázornění významných funkcí půdy	18
Obrázek 2: Schéma uživatelů finanční analýzy	20
Obrázek 3: Provázanost účetních výkazů	26